

Karadenizin Çayı Kadının Omzunda

Kültür-sanat sayfa 13

Kadının tenindeki tarih; dövme

araştırma sayfa 6

Öfkeli Kızlar

Yeni kuşak sayfa 7

Savaşa Son, Farklılıklara Evet

FARKLILIKLARA TAHAMMÜL YOK!

Gazeteci yazar Suzan Samancı, farklılıklara tahammülü olmayan Türkiye'de kadının kamusal alanda yerini alamadığını belirterek, vatandaşın devlette güvendiği bir ortamda ancak üretici olabileceğini söyledi. Yazar Suzan Samancı Türkiye'de son dönemde yaşanan gelişmeleri ve kadının yaşadığı sorunları gazetemize değerlendirdi.

sayfa 3

DESTÛR JI BO NAVÊ KOMELEYA KURDÎ

TUNE Ji aliyekî ve di çapemenî û raya giştî ya Tirkiyeyê de îdiayên wekî qedexeyên li ser kurdî kêmbûne tîn kirin, li aliyê din jî, bêtehmûliya li dijî zimanê kurdî dewam dike. Li navçeya Erxenî ya Amedê, komaleya jinan a bi navê PELDA ku ji aliyê komeke jinan ve hatiye avakirin, ji ber ku navê komaleyê bi kurdî ye nikare destûrê ji Walîtiya Amedê bistîne.

rupel 11

KADININ ELİ EMEK DERYASI

Tandırılar ekmeği elleriyle hazırlayıp sofralara sunan emektar kadınlarla özdeşleşmiş. Tandır geleneği ne zaman oluştu, pek bilinmez belki... Ama binlerce yıldır ekmeği yapan kadınların tarihi kadar eskidir belki de... Kutsal buğday taneleri, bereket ve kadın birbiriyle içiçe simgeleşmiş tarihte...

Sayfa 19

newaya Şin

Yoğun bir çalışma sonrası yeni bir sayı ile birlikte karşınızda olmaktan mutluluk duyuyoruz. Zorlanmalara rağmen sizlerle bir şeyler paylaşabilmenin heyecanı ile sarıldık işlerimize. Sizlerden gelen beğeni mesajları, öneriler ve düşünceler daha bir ayrıcalık katıyor çalışmalarımıza. Sizlere farklı yerlerden kadınların haykırışlarını duyurmamızın önünde kitalar, sınırlar engel olamadı.

sayfa 3

- ✓ Mahmurlu kadınlar emek sömürüsü altında / Türkçe sayfa 4
- ✓ Erkek sorununu gündemleştirmek önemlidir / Türkçe sayfa 8
- ✓ Ağır (i) / Kurdî rupel 9
- ✓ Kurdî Çareseriya bê Öcalan ne pêkan / Kurdî rupel 9
- ✓ Feministische Golven / Dutch rupel 12

2005 1 Saniye Uzun Sürececek

Bilim insanları, Dünya'nın kendi ekseninde dönüşünün yavaşlamasından kaynaklanan zaman kaybını telafi etmek için 2005 yılının sonuna bir saniye ekleyecek.

Her yıl 365 gün 6 saattir ama 2005 yılı diğerlerinden biraz daha uzun sürecek. Bilim insanları, yılları Dünya'nın kendi eksen etrafında dönüş hızındaki değişimlere göre bilimsel olarak yeniden hesaplıyor. 'Sıçrama saniyesi' adı verilen ek 1 saniye'lik süre normal şartlarda her 7 yılda bir ekleniyor. 2005 yılı da bu nedenle diğerlerinden biraz daha uzun olacak.

Paris merkezli The International Earth Rotation and Reference Systems Service (Uluslararası Dünya Dönüş Eksen ve Referans Hizmetleri) adlı kuruluş, atom saatleri temel alınarak yapılan hesaplamalarla Dünya'nın uzay saatinin son birkaç yıldır geri kaldığını tespit etti. Son derece hassas atom saatleri ile yapılan karşılaştırmalarda kurum, yıl sonuna kaç saniye ekleneceği ayarlıyor. Bilim insanları son ek saniyeyi en son 1998'de eklemişlerdi.

Saniye nasıl eklenecek

Ek saniye 2005 yılının 31 Aralık günü, bitmekte olan yıla eklenecek; biten yılın son dakikasında 59'uncu

saniye iki kez yaşanacak. 2005 yılı biterken saatler şöyle işleyecek; 23:58, 23:59, 23:59, 24:00 ve 2006.

Atom saatleri temel alınıyor

Atom saatleri ile yapılan hesaplamalara göre, Dünya'nın kendi etrafındaki dönüşünde yavaşlaması nedeniyle, Dünya'da zaman paralel olarak yavaşlıyor. İşte, 7 yılda bir eklenen bir saniye, teorik zamanı yeniden ayarlamış oluyor. Atom saatleri 1949'dan beri bilimsel amaçlı zaman ölçümlerinde temel alınıyor. Atom saatleri, cesium elementi atomunun 9.192.631.770 (9 milyar 192 milyon 631 bin 770) kez titreşmesini 1 saniye kabul ediyor. Atom saatinin bir diğer avantajı da, uzay ve Dünya'da paralel sonuç vermesi.

Bilim tarihinde ilk ek saniye 1972 yılında konmuştu, ikinci bir ekleme 1983'te yapılmıştı.

Dünya neden yavaşlıyor

Dünya'nın kendi ekseninde dönerken yavaşlaması bilimsel olarak açıklanamıyor. Ancak bilim insanlarının öne sürdüğü birçok açıklama var. Dünya'nın kendi ekseninde dönüş hızı Ay'dan etkileniyor, örneğin, döngü sırasında Ay'a yakınlaşması dönüş hızını yavaşlatıyor. Ay'ın Dünya üzerindeki etkisinin yılda saniyenin 10.000'de 15'i

olduğu tahmin ediliyor.

Bunun yanı sıra deprem gibi kayaya ve yer hareketleri de kütle yapısını değiştirerek hızı etkide bulunabiliyor. Örneğin, 2004 yılının sonunda meydana gelen Güneydoğu

Asya depremi, Dünya'nın jeolojik yapısını değiştirdiği için dönüş hızına da etki etti. Dünya'daki mevsimler değişiklikler ve bulut yapısı da dönüş hızının yavaşlamasına katkıda bulunuyor. Örneğin, artan bulut

lar ve yağmur Dünya'yı yavaşlatıyor. Ancak, söz konusu etkiler son derece cüzi.

Haber Merkezi

İnsan yumurtasını laboratuvarında olgunlaştırdılar

Belçikalı bilim insanları tarihte ilk defa, laboratuvarında olgunlaştırılmış yumurtadan insan embriyonu klonladılar.

Belçikalı bilim insanı Dr. Josiane van der Elst olgunlaşmamış yumurtaları büyütmeyi başardı. Bu teknik gelecekte hastalıkların

tedavisinde yeniden doku üretiminin önünü açacak. Kopenhag'da yapılan European Society of Human Reproduction and Embryology konferansında açıklanan bu deney klonlama ile ilgili tartışmaları yeniden alevlendirebilir. Çünkü kimi çevreler laboratuvarında yumurta üretimi kısmi

klonlama olarak değerlendiriyor ve karşı çıkıyor.

Kısırlık tedavisinde kadınlardan alınan yumurtaların önemli bir kısmı olgunlaşmamış olduğu için kullanılmıyor. Donörden yeterince olgun yumurta temin edilememesi nedeniyle de klonlama işlemi gerçekleşmiyor.

Uzmanlar klonlama için binlerce donörden birden yumurta alınması gerektiğini belirtiyor; bu nedenle olgun yumurta yetersizliği klonlamanın önündeki en büyük pratik engel.

Laboratuvarında yetiştirilecek

Araştırmayı yürüten Ghent Üniversitesi bilim insanı Dr. Josiane van der Elst ise, klonlama olması için olgun yumurta sayısının yeterli düzeye ulaşması gerektiğini vurguluyor. Olgunlaşmamış yumurtaların laboratuvarında yetiştirilmesini sağlayan Dr. Van der Elst'in çalışması, işte bu noktada klonlamanın önündeki pratik bir engeli kaldırmış olacak.

G. Kore genetik teknolojilerde önde

Güney Koreli bilim insanları geçen yıl insan embriyonunu klonlamıştı; aynı ekip geçen ay da kök hücreden klon embriyon üretmeyi başarmıştı. Bu çalışmalar dünyada insan klonlaması ile ilgili tartışma yaratmış, din adamları ve muhafazakar çevreler araştırmalara tepki göstermişti. Bilim insanları, insan klonlama gibi bir emellerinin olmadığını, çalışmaların bütünüyle tıbbi çare amaçlı olduğunu altını çiziyor. Uzmanlar, insan klonlamayı şimdilik yumurta düzeyinde deneylerle sınırlı tutuyor.

Haber Merkezi

İlk gerçek yarı-biyonik insan

Jesse Sullivan, yapmak istediği her hareketi beyninden giden komutlarla birkaç saniye içinde, 360 derece dönebilen, yapay eline yaptırabiliyor.

ABD'de kaza sonucu kollarını kaybeden bir kişiye, düşünerek hareket ettirebildiği biyonik kollar takıldı.

ABD'de bölgesel yayın yapan Local 6 News isimli televizyon kanalı, elektrik hattına kazayla dokunarak iki kolunu kaybeden 54 yaşındaki Jesse Sullivan'ın "dünyanın ilk gerçek yarı-biyonik adamı" olduğunu bildirdi.

Habere göre Sullivan, bugüne kadar tasarlanmış en karmaşık yapay kolları deneyen ilk kişi oldu. Doktorların Sullivan'ın kol sinirlerini göğsündeki sağlıklı kaslara bağladıkları belirtilirken, Sullivan'ın ellerini kapatmayı düşündüğünde bu arzusunun bir taşıyıcı yoluyla yapay eline ulaştığı kaydedildi. Sullivan'ın yapmak istediği her hareketi beyninden giden komutlarla birkaç saniye içinde, 360 derece dönebilen, yapay eline yaptırabildiği ifade edildi.

Söz konusu biyonik kolların ve ellerin daha da geliştirilerek parmak uçlarına takılacak duygular aracılığıyla, bir maddenin dokusunu ya da sıcaklığını hissedebilir hale getirileceği belirtildi.

Biyonik kolun maliyeti 6 milyon dolar

Chicago Rehabilitasyon Merkezi doktorları, söz konusu yeni gelişmeyle kolları olmayan sakatların, felç geçirenlerin ya da kalp krizi kurbanlarının hayatının değişebileceğini ifade ettiler.

Biyonik kolun üretim maliyetinin ise yaklaşık 6 milyon dolar olduğu belirtiliyor.

newaya *Şin*

Aylar birbirine ekleniyor. Zaman bir kez daha bizleri peşinden koşturup duruyor. Ve bir ayı daha geride bıraktık. Bıraktık bir zaman parçasını daha geride, lakin geride kalan yalnız zaman olmadı, sevinçler, acılar, savaşlar kadar yarına dair umutlar da oldu. Kadın açısından ele alınması gereken yoğun bir gündem ise yaşamlarımızı sardı. Kadın olarak gündemimizin hala egemen sistem tarafından belirlendiğini gördük; öfkelenedik, kendi gündemimizi oluşturmak için çaba içinde olduk.

İşte bu sayımızda gazeteci yazar Suzan Samancı ile Kürdistan ve Türkiye'de yaşanan son gelişmeleri tartıştık. Ortadoğu'nun gelişmeye en açık ülkesi Türkiye'de kadının hala kamusal alanda yerini alamadığı sonucuna vardık. Özellikle Kürdistan bölgelerinde halkımızın büyük bir yoksulluk içinde olduğunu, devam eden şiddet ortamının kadını vurduğunu acı da olsa bir kez daha gördük. Tüm bunlar karşısında yapılması gereken çözümleri de Suzan Samancı'dan aldığımız demette bulacaksınız.

Mahmur kampında yaşayan kadınlarımızın yaşadığı zorlukları bu sayımızda sizlere duyurmak istedik. Mahmur'da yaşayan kadınlarımız 12 saatlik çalışma saatlerinin 8 saate düşürülmesi ve emeklerinin karşılığını almamak için koşulları çerçevesinde mücadele ediyor. Erkeklerle aynı işlerde çalışan kadınlar erkeklerle oranla yarı yarıya ücret alıyorlar. Mahmurlu kadınların istek ve protestolarına bu sayımızda Türkçe ve Kürtçe sayfalarında yer verdik.

Kadının özgürlük mücadelesi hiç bir zaman kolay olmamıştır. Ama kadının özgürlük sorununun çözümünün de mümkün olmadığını tarih bizlere ispatlamıştır. İşte Umoja, Kenya'da kadınlar tarafından kurulan bir köyün ismi. Ayrımcılığa, kötü muameleye ve tecavüze uğrayan kadınların birlikte kurduğu ve 'birlik' anlamına gelen bir cennet köyde yaşayan kadınların hikayelerini sizlere yazdık ve Pakistan'a uzandık. Pakistan'ın aşırı muhafazakar kesiminde kadın hakları savunucusu ve STK aktivisti olarak çalışan Zübeyde Begüm ve kızı Shamaila, evlerinde uğradıkları saldırı sonucu öldürüldü. Barış aktivisti Begüm'ün öldürülmesi kadının mücadelesine daha güçlü sarılması ve tıpkı Umoja köyünde yaşayan kadınlar gibi 'birlik' olmaları gerektiğini anlattı bizlere.

Bu sayımızda uzaklara uzandık. Umoja köyüne, Pakistan'a ama bir de uzaklara-yakınlara yani Karadeniz'e uzandık. Karadenizli kadının yaşam ve emek sofrasına birlikte oturduk. Söyleştik. Ardından O büyük sanatçı, o yüreklerin ortak dili Kazım Koyuncu'ya vardı yollarımız. Bir kez daha onunla buluştuk ve sizleri buluşturmak için çıktık. "Kendi dilini, kendi kültürünü, kendisini kaybeden insanlar, topluluklar gördük. Yanan köyler, kentler, ormanlar, hayvanları gördük. Yoksul insanlar, ağlayan anneler, babalar, her gün bile sokaklarda ölüme koşan tineri çocuklar gördük. Biz de öldük. Ama her şeye rağmen bu yeryüzünde şarkılar söyledik. Tesekkürler dünya" diyor Kazım Koyuncu. Her şeye rağmen şarkı söylemeyi, mücadele etmeyi öğretiyor bize Karadenizli Koyuncu ve sırtında çay taşıyan Karadeniz kadınları.

Bir de ortaçağdan günümüze bir çığlık olarak düşen Alman müzik grubu Filya İradı yani Öfkeli Kızlar'ın sesine kulak verdik. Kadının isyan çığlığı olan müzik grubunun müzik üzerine yaptığımız röportajı büyük bir zevkle okuyacağınız inaniyoruz.

Günlük gelişmelerden tarihin derinliklerine kadar küçük gezilere birlikte çıkmak istedik bu sayımızda. Ve bir kültür olarak dönmeyen yaşamlarımızdaki yeri kadar tarihini de araştırdık. Dudaklardan ellere, alından yanaklara, bedenden ruha kadın için dönmeyen anlam ve önemi genişçe de tarihini gün yüzüne çıkardık.

Geçen ay içinde o kadar çok şey yaşandı ki bunların hepsini bu sayımızda özetlemek imkansızdı. En özel, en çarpıcı olanın ortaklığımız olmasını diledik. Kürdistan'dan Türkiye'ye kadar uzanan kadın faaliyetlerine yer verdik. Avrupa'dan yüreklerimize akan en güzelini yakalamaya çalıştık. Yalnız özgürlükte ısrar eden kadına değil, özgürlükte ısrar eden tüm insanların dili olmayı hedefledik. Yürek dilinize ulaşabiliysek ne mutlu bize.

Güneşin yüreklerinizi her dem ısıtan aynanız olmasını dileğiyle.

Samancı; Kadın Kamusal alanda yerini alamıyor

Gazeteci yazar Suzan Samancı, farklılıklara tahammülü olmayan Türkiye'de kadının kamusal alanda yerini alamadığını belirterek, vatan- daşın devlette güvendiği bir ortamda ancak üretici olabileceğini söyledi. Yazar Suzan Samancı Türkiye'de son dönemde yaşanan gelişmeleri ve kadının yaşadığı sorunları gazetemize değerlendirdi.

Türkiye'de farklılıklara ve renkliliğe tahammül bilinci oluşmadığı için kadının kamusal alanda tam olarak yerini alamadığını söyleyen Samancı "erkeğin durumu da işler acıdır. İnsanlığın sorunları var. Ama kadın bunun fazlasını katmerli bir şekilde yaşıyor" diye konuştu. Kadının ekonomik özgürlüğünü elde ettiğini ancak Kürdistan'da kadının yaşadığı sorunları söyleyen Samancı, "gerçek anlamda bir mücadele bilinci, direnci söz konusu değil. Bunu Kürdistan'da ayırdığımızda, yaşanan savaş süreciyle birlikte Kürdistan'da müthiş bir uyanma görüyoruz. Pratik anlamda büyük bir atılım görüyoruz. Ama gözlerimizi biz gerçeklere kör edemeyiz. Bunlar tek başın yeterli değil" dedi.

Kadın kendi eğitimine ağırlık vermeli

Samancı, kadının temel sorunlarının başında eğitimsizliğin geldiğini belirterek, karar mekanizmasının erkek olduğunu ve feodal değer yargılarından toplumun sıyrılmadığına dikkat çekti. Samancı, "neden sanatta, felsefede, kültürde, şiiide yerimizi alamıyoruz. Kürdistan'da kadını göremiyoruz. Ciddi anlamda siyaset yapan kadınlarımız bir avuç kadar. Bu da neden kaynaklanıyor? Eğitim eksikliğimizden kaynaklanıyor. Hala töre cinayetleri yaşamımızı sarmış durumda" diye sordu.

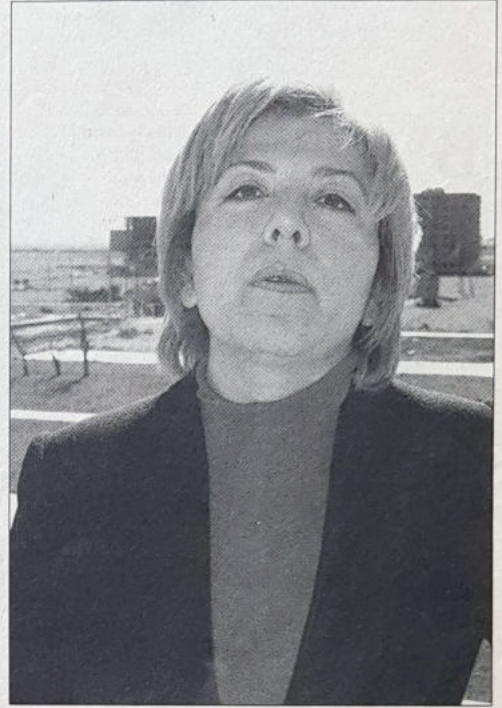
Eğitilmiş ve demokratik olduğunu iddia eden erkekleri de eleştiren Samancı, "hak

hukuk peşinde koşan, masa başında ahkam kesen erkeklerimizin bile iktidar duygusundan sıyrılmadıklarını görüyoruz. Ürkütücü bir durum" değerlendirmesinde bulundu.

Michael Fuko'un "artık iktidar zaptu raplarla insanları baskı altına almıyor. İktidar kılık değiştirmiştir. İktidar sinsi bir şekilde tüm hücrelerimize işliyor. Beynimizi esir alıyor ve iyilik dürtüsüne bürünerek bize sinsi yüzünü göstererek, bize farklı olanaklar sunarak kendi düşüncesini sunarak bizi tek tip haline getiriyor" sözlerini hatırlatan Samancı çok uyanık olmak gerektiğini belirtti. "Artık devir değişti. Bizim çok bilinçlenmemiz lazım. Kimse kimsenin kurtarcısı değil, kurtarıcı insanın kendisidir" diyen Samancı, özgürlüğe, demokrasiye giden yolun, yüksek bir bilinç, eğitimden geçtiğini kaydetti. Samancı, kadınların kendi bedenlerine, kimliklerine sahip çıkabilmelerinin ve var olmalarını tamamlayabilen yolunun da bu olduğunu söyledi.

'Kadının gündemi belirleniyor'

Samancı kadınların kendi gündemlerini belirleyemediğini altını çizerek, bunu sistemin belirlediğini ve erkek iktidarının sinsi devam ettiğini ifade etti. Samancı şöyle konuştu: "İsveç'in kanunları model olarak alınır, model olarak gösterilir ve İsveç parlamentosunun çoğunluğunun da kadın olduğundan söz edilir. İsveç aydın kadınlarıyla, diyalogumuz oldu. Kürdistan'daki

kadınların yaşadığı sorunları anlattım. Onlara sorunlarını tamamen çözüp çözmediklerini sordum. Aldığım cevaplar düşündüğüm gibiydi. Demokrasinin kalesi olarak bilinen İsveç'te bile kadınlar hala öteki durumunda."

Erkeğin iktidarını bırakmadığını belirten Samancı, "önemli sektörlerde", "basında" ve "önemli yerlerdeki" yöneticilerin hepsinin erkek olduğuna işaret ederek, "Avrupa'da da Ortadoğu'da da kadının ezilen farklı bir yüzü var. Ama dikkat çekici olan uyanık kadına bu kez çok hissettirilmeden, sinsi bir şekilde yapıyor olmasındır" diye konuştu.

Samancı, binlerce yıllık bilinç altından, kemikleşmiş düşüncelerden erkeğin vazgeçmek istemediğini söylerken, kadının da tortulaşmış korkularından kolay sıyrılmadığına vurgu yaptı. Samancı devamla, "kadın ve erkeğin bunlardan sıyrılabilmesi için ciddi anlamda büyük bir örgütlenme lazım. Aynı zamanda tek başına kadına da olmuyor. Erkekleri yavaş yavaş bizler olduğumuz için, erkek bilincini de değişim ve dönüşüme uğrattığımız zaman, insan olgusu ortaya çıkar ve dünyamız güzelleşir" belirlemesinde bulundu.

'Diyarbakır beni var etti'

Samancı, 'insani' su sözlerle ifade etti: "İnsanın genlerine nüfuz eden kokular vardır, renkler vardır, coğrafyasının rengi vardır, anadilinin tınısı vardır. Bu anlamda, insan ne olursa olsun kendi yöresini ve coğrafyasını özler."

Diyarbakır'ın kendisine çok şey sunduğunu altını çizen Samancı Diyarbakır'ın üzerinde bıraktığı etkileri, "Diyarbakır beni var etti. Oraqdaki dinamizm, başkaldırı, çok renklilik, hoşgörü, empati duygusu bana çok şey verdi.

Öyküler, roman yazdırdı ve yazdırtı" şeklinde dile getirdi.

'Ok yaydan çıkmıştır'

Türkiye'de halkın sefil bir halde yaşadığını, özellikle Kürdistan bölgelerinde halkın çok ciddi problemleri olduğunu belirten Samancı, halkın devlete güvensiz olduklarını kaydetti.

Yazar Samancı "açlığın, işsizliğin olduğu bir yörede gasp olacaktır, hırsızlık olacaktır, fuhş olacaktır. Bu nedir; toplumsal çürümedir." diyerek hazır reçeteler ve maddelerle sorunların çözülmediğinin altını çizdi.

Kadınların ve Türkiye'nin genel olarak yaşadığı sorunları kısa vadede planlarla çözümlenebileceğine işaret eden Samancı, devletin bu sorunu sosyologlarıyla, siyasetiyle, psikologlarıyla çözüp gerçek bir pratik adım atması gerektiğini vurguladı.

Devletin kendi içindeki değerlere, renklere, seslere ve farklılıklara tahammül gücünü oluşturması gerektiğini belirten Samancı, "tek tip kültürden, dilde ısrarcı olduğuna için bu acılar, bu çatışmalar, bu ölümler yaşanıyor" dedi.

Önemli bir değişim sürecine girildiğinin önemle altını çizen Samancı son olarak, "artık ok yaydan çıkmıştır.

Ortadoğu farklı bir sürece girmiştir. Her şey böyle olduğu için böyle kalmıyor maalesef. Diyalekteği aykırıdır. Dünya değişim ve dönüşümindedir. Yani düşünceler doğar, gelişir ve farklı bir boyut kazanır. Toplumlar da ihtiyaç duyduğu aydınları, sanatçıları ve liderleri doğurur. Farklılıklar zenginliğimizdir" şeklinde konuştu.

Gulbahar Koker

Newaya Jin/Paris

2005 Genç Gazeteciler Ödülü Sahiplerini Buldu

“Genç Gazeteciler Ödülü” Yarışmasında, genç gazeteciler “Kadına Karşı Şiddete Son” konusunda ürettikleri çalışmalarını yarıştılar.

Cinayetleri ve Berdel” adlı haberiyle Özcan Güneş üçüncülüğü Milliyet Gazetesinde yayınlanan badlı haberiyle Gülçin Üstün aldı.

Televizyon dalında ikincilik ödülü Antalya 44/1 Antalya VTV’de yayınlanan “Gökkuşak” adlı programıyla Betül Uysal’la, üçüncülüğü ATV’de yayınlanan “Öğretmen Olmak İstiyordu Ama Yine Tarlada” adlı çalışmasıyla Celal Çiftçi’ye verildi.

Radyo dalında ise ikincilik Radyo İle’te yayınlanan ve Dilşah Özding tarafından hazırlanan “Renkli Mevsimler Bahçesi” adlı program, üçüncülüğü Radyo İle’te yayınlanan ve Gülhan Eyyeci tarafından hazırlanan “Kadınlık Roller” adlı programlara verildi.

Birincilerin diz üstü bilgisayar, ikincilerin digital fotoğraf makinesi, üçüncülerin ise cep bilgisayarı ile ödüllendirileceği yarışmanın ödül töreni Eylül 2005 tarihinde Türkiye Gazeteciler Federasyonu’nun Merkezinde yapılacaktır.

Haber Merkezi

Demokratik Özgür Kadın Hareketi

Kadına dair

Suna Parlak

Bir kadın için hayatı olan bir şey nedir diye soracak olursak eğer örgütlülüktür derim. Nerede olursak olalım, nasıl yaşarsak ya da neyi savunursak savunalım sonuçta bu eril sistem içerisinde cinsiyetçi politikalarından hepimiz muzdaribiz. Toplumsal cinsiyet demoklesin kılıcı gibi tepemizde. Attığımız adımdan ağızımızdan çıkan kelime, giyimimizden edamıza kadar ne varsa bu yazılı olmayan en büyük kanunun denetimine takılmakta. Elimizde olan ve olabilecek tek güç ise yine örgütlülük.

Biz Türkiye’de yaşayan Kürt kadınlarında iki yıldır farklı bir örgütlülük deneyimi yaşıyoruz. 2003 Eylülünde farklı sivil toplum örgütlerinde varolan, bağımsız kadın çalışmaları yürüten, parti kadın kollarından arkadaşlarla, yine cins kimliği bilinci olan kadınlarla birlikte bir konferans yaptık. Konferansın temel sloganının kadın kimliği üzerine olması da bir tesadüf değildi. Hepimiz farklı alanlarda mücadele veriyorduk ama sonuçta kadın olarak emeğimiz görülmediği gibi çoğumuzda bunun cins kimliğimizle bağlantısını o kadar da derin sorgulamıyorduk. Başlangıçta sorunlarımızı tartışma, gevşekte olsa aramızda bir örgütlülük kurma fikri konferans ortamının coşkusu ve kararlılığı ile daha sıkı bir örgütsel zemini doğurdu. Konferans sonunda kendimizi Demokratik Özgür Kadın Hareketi olarak deklare edip bundan sonraki tüm çalışmalarımızı bu kimlikle sürdürme kararı aldık. Hangi kurumsal kimlik altında bulunursak bulunalım, yürüttüğümüz görev nedeniyle kendi kurumumuza, ama cins mücadelesi ve kadın kimliği boyutuyla da DÖKH’ne bağlı olacaktık. Tabii ki hareket olduğumuz için bu bağ öyle sıkı bir disiplin bannıdırıyor. Ama zaten aslolan sorumluluk, duyarlılık ve de gönüllülük değil mi?

Yaklaşık iki yıllık bir aradan sonra haziran ayında bu sefer adı ölüme özdeşleştirilen Batman’da ikinci konferansımızı yaptık. Silahların yeniden konuşulduğu, provakasyonların diz boyu gittiği, genelde Kürt hareketi ile yine Kürt sivil toplum örgütleri ile medyasının hedef tahtasına oturtulduğu bir süreçte Batman’da konferans yapmak hem siyasi hemde kadın mücadelesi açısından, konferansın içeriği dışında da önemli bir mesajdı. Tam da kadın çalışmalarını siyasal çalışmalara kurban etme gibi bir durumu tartışırken bu seferde sürecin hassasiyeti nedeniyle gündemi yine siyasete göre oluşturmak zorunda kaldık. Ama bu sefer geçmişe oranla biraz daha hazırlıklıydık. Önceden oluşturduğumuz çalışma atölyeleri hazırladıkları taslakları konferans bileşenlerine sundu. Konferansta da özellikle sadece kadın çalışması yapan bağımsız kadın örgütleri ile doksanlı yıllardan beri özgün kadın çalışması yürüten kadınların kadın örgütlülüğü ve sorunlarını tartışacağı konferans niteliğinde bir toplantı yapma kararı ile, yine son yıllarda gündemimize taş gibi oturan fuheş konusunda derinlikle tartışılıp bazı somut projelere ulaşma amaçlı uluslararası bir konferans düzenleme ile yaygın örgütlenme kararları en azından önümüzdeki pratik süreçte kadın gündeminin dolu geçmesi açısından önemliydi.

Farklı kadın örgütlerinden kadınlarında konuk olarak katıldığı konferansta her yaştan, her bölgeden ve çalışma alanlarından kadınların kendi yerellerindeki sorunlara hakim olmalarının yanısıra bir de çözüm önerilerini sunmaları hareket açısından önemliydi. Sorunun tespit önemlidir ama sorunu salt dile getirmek olsa olsa geleneksel şikayetçiliğin modern biçiminden başka bir şey değildir. Oysa birbirlerine en ağır eleştirileri yapan hareket üyeleri samimiyetlerini en çokta yaygın örgütlenme ihtiyaçlarını dile getirirken belirtmiş oldular.

Konferansın sonunda delegeler bir sonraki seçim sürecine kadar sorumluluk üstlenecek 45 kişilik meclisi seçerken meclis üyeleri de kendi içerisinde 11 kişilik koordinasyonu belirledi. Tüm meclis üyelerinde farklı konularda oluşturulan komisyonlarda çalışıp bu komisyonları hareketin diğer bileşenleriyle genişletecek. Yeni bir konferansa kadar hepimize kolay gelsin!

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu 3. Ülke Programı çerçevesinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Savunuculuk Alt Programı kapsamında Türkiye Gazeteciler Federasyonu’nun düzenlediği “Genç Gazeteciler Ödülü” Yarışmasında, genç gazeteciler “Kadına Karşı Şiddete Son” konusunda basın, radyo ve televizyon için ürettikleri çalışmalarını yarıştılar.

Yarışmada; basın dalında Gazete Adana’da yayınlanan “Sezsiz Çığlık” adlı haberiyle Namik Kemal Üçel, televizyon dalında NTV’de yayınlanan “Hayatın Ritmi” adlı programıyla Ayzen Atalay ve radyo dalında ise Radyo İle’te yayınlanan “Zaman İçinde” adlı programıyla Nurgüzar Yalçın birinci oldular.

Türkiye Gazeteciler Federasyonu’nun, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ile ortaklaşa yürüttüğü bir çalışma çerçevesinde düzenlenen ve Türkiye’de ilk kez bütün basın ve yayın kuruluşlarında çalışan 35 yaşını aşmamış gazetecilere açık “Genç Gazeteciler Ödülü” adlı yarışma sonuçlandı. Konusu “Kadına Karşı Şiddete Son” olarak belirlenen ve Türkiye’de kadına karşı şiddetin ortadan kaldırılması için duyarlılık oluşturmayı amaçlayan yarışmada, basın dalında Gazete Adana’da yayınlanan “Sezsiz Çığlık” adlı haberiyle Namik Kemal Üçel, televizyon dalında NTV’de yayınlanan “Hayatın Ritmi” adlı programıyla Ayzen Atalay ve radyo dalında ise Radyo İle’te yayınlanan “Zaman İçinde” adlı

programıyla Nurgüzar Yalçın birinci oldu.

Türkiye Cumhuriyeti’nin dengeli ve sürdürülebilir kalkınmayla uyumlu bir nüfus yapısına ulaşmasına katkıda bulunmak ve toplumsal cinsiyetler arasındaki farklılıkları azaltmak hedefiyle Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu tarafından yürütülen 3. üncü Ülke Programı, Savunuculuk Alt Programı çerçevesinde hayata geçirilen yarışmaya 59 medya mensubu 64 çalışma ile başvurdu. Gerek yerel, gerekse ulusal düzeyde medyanın genç çalışanlarının “Kadına Karşı Şiddetin” durdurulması ve bu çerçevede yapılması gerekenler konusunda toplumsal duyarlılığı artırmayı ve bu yolla kamuoyunun doğru ve etkili mesajlarla bilgilendirilmesi amacını da taşıyan yarışmada basın dalında ikinciliği Urfa İçin Hizmet gazetesinde yayınlanan “Töre

Mahmurlu kadınlar emek sömürsü altında

Erkeklerle aynı işlerde çalışan kadınlar ortalama olarak günlük 6 dolar ücret alırken erkekler 15 dolar ücret karşılığında çalışıyor.

Mahmur Kadın Meclisi İştar’a baş vurarak Mahmurlu mülteci kampında yaşayan kadınlar 12 saatlik çalışma saatlerinin 8 saate indirilmesini istedi. Kadın Meclisi İştar temsilcileri kadınların taleplerini çe-

şitli işverene bildirdiklerini ancak sonuç alamadıklarını belirttiler.

Erkeklerle aynı koşullarda ve aynı işlerde çalışan Mahmurlu kadınlar Erkeklerle oranla daha az ücret alıyorlar. Ortalama günlük erkekler 15 dolar ücret karşılığında çalışırken kadınlar 6 dolar karşılığında çalışmakta.

Ortaoğullu kadınlar yaşamın her alanında sömürül-

Mahmur kampında yaşayan kadınlar 12 saatlik çalışma saatlerinin 8 saate düşürülmesini ve emeklerinin karşılığını almak istiyor.

yor. Cins kimliği nedeniyle sömürülen kadınlar bir de emek sömürsü yaşıyorlar. Irakta Saddam rejiminin çözümlenmesi ardından daha önceki de zor olan yaşam koşul-

ları daha da zorlaştı. Ekonominin alt üst olduğu Irakta kadınlar düşük ücret karşılığında da olsa çalışmak zorunda kalıyor.

Mahmur mülteci kampında yaşayan Kürt kadınları da Saddam rejiminin çözülmesi ardından ortaya çıkan ekonomik sorunlardan dolayı kamp dışında buldukları çeşitli işlerde çalışıyor. İş sahalarının olmadığı Irakta BM’nin Mahmurlu mülteci kampına yaptığı yardımı belli bir süredir aksatması kadınlar ve çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratıyor. Kadınlar düşük ücretle çalışırken çocuklar da yeterince beslenemekte, sosyal faaliyetlerde bulunamamakta.

Öte yandan Mahmurlu kadınlar yetkililerden duyarlılık beklediklerini duyurdular.

Dilşah Koç

Newway Jm/İr

Hiç zamanım
yok!Vildan
Dirik

Bu gün bu gazeteyi okuyanlar inanır okumayanlara göre çok şanslıdır. Bu bugünün özelliğinden değil, okuyor olmanın ayrıcalığındandır.

Çünkü okuyor olmak gazetemin özelliği bir yana, ayrıca başlı başına bir özelliktir. Bir çok insana sorulduğunda okumak için zaman bulamadığından yakınıdır. Özellikle biz kadınlar bu konuda gerçekçe olarak öyle uzun bir liste sunarsanız ki, soruyu sorana söyleyecek bir söz bırakmayız. Çocuklardan başlarız, ev işlerine.. Çalışırsanız işimize, evdeyse eşimize ve de alışveriş, doküman vs. diyerek uzatırda uzatırda gerekçelerimizi. Tabii ki okuma yazma bilmeyenlerimizi bunun dışında tutarak ve de tüm bu gerekçeleri yabana atmadan gene de okumaya zaman ayırabileceğimizi söylemek istiyorum.

Bu konuda olaya bir de ters tarafından bakmanın yararlı olacağı inancındayım. Yani şu çok zamanımızı aldığımızı söylediğimiz işlerin yanı sıra (ki bunların zaman aldığını bir anne ve kadın olarak ben de bilmekteyim) bir de boş zamanlarımızı nasıl değerlendirdiğimize ya da, boş zaman da demeyelim çünkü bu kadar işten sonra boş zaman mı kalıyor diyeceksiniz. En iyisi zamanı iyi kullanmamaktan kaynaklı kaybettiğimiz zamanları nasıl kazanabilir ve de değerlendirebiliriz diye düşünelim.

Zaman darlığı bir çoğumuzun şikayeti, hatta "gün yirmi dört saat bu da bana yetmiyor" diyen birçok kadının vardır. Zaman darlığının en büyük nedenlerinden biri ise zamanı iyi kullanamamak ve iyi tasarruf etmemekten kaynaklanmaktadır. Diğer bir deyişle plansız ve programsızlık, zamanın gereksiz yere bolca kullanılmasına ve bir işi bir saatte yapabilecek bir kişinin iki veya üç saatini harcamasına neden olmaktadır.

Neyi ne zaman ve nasıl yapacağını bilen kişi bilmeden bir kişiyi göre, yapacağı işi daha kısa bir sürede bitirir. Yarin ne yapacağını planlayan kişi önceden zaman kazanmış demektir. Plansız bir kişi ise karışık bir kafa ve belirsiz bir program yüzünden yapacağı işleri birbirine karıştırıp hiçbirini de istediği gibi yapamaz. Bir de ardından "zamanım öyle dar ki" diye şikayet eder. Halbuki öntümüzdeki günlerde varolan randevularımızı, bürgün sonraki işlerimizi kaydedeceğimiz küçük bir defter ya da, bir duvar takvimi edinmek hiç de zor değildir. Plan ve programla kazanacağımız zaman inanır azımsanmayacak kadar büyük bir zamandır. Yasamda plansız ve dağınıklıklardan kaynaklı zaman kaybını hesaplayabilirsek sadece okumaya değil, daha birçok şeye ayıracak ne çok zamanımız olduğunu anlayabiliriz.

Bu arada şunu da belirtmekte yarar var; plansızlık sadece ev değil, iş ve çalışma hayatımızda ki verimin düşmesine de neden olmaktadır. Diğer taraftan plansızlıktan kaynaklı zaman kaybının yanı sıra, bir de kadınlarımızın televizyon kanallarında yayınlanan ve kadınlara yönelik hazırlanmış sabah programlarının; birbirine benzeyen yerli dizilerin ve son zamanlarda titremiş bir dizi programlarının karşında harcadıkları zamanı da hesaplırsak, kaybızın sadece zaman olmadığını görürüz. Ve aynı zamanda bu durumun sağlıksız bir ruh yapısı, uyuşuk bir düşüncel şekillenme yolu açtığı unutmamalıyım. Şu anda Avrupa'da Türkçe yayın yapan televizyonları izleme olanağı olan birçok evde yaşam bu programlara kilitlenmiş durumda. İzlenmesi yetmiyor gibi bir de program sonrası insanlar sohbetlerinde bu programlarda ki olayları tartışmakta. Eğitici özelliğinin olmaması bir yana, aslında zararlı yayınlar için alınması gereken bu programların insanlarda yarattığı sağlıksız ruh ve düşünce yapılanması, uğratığı zaman kaybının dışında daha büyük bir önemle sahip.

Bu programları izleyen insanların başkalarının acı ve dikkatliklerini, aile problemlerini ekran başında keyifle izleyebilmeleri ya da bunlardan cesaret alıp kendi aile sorunlarını en ufak ayrıntısına kadar ekrana taşıma bevesine kapılmaları, sağlıklı bir ruhsal yapının eseri olamaz. Ve ne yazık ki bu sağlıksız durum sözde kadın programları tarafından yaygınlaşmakta, kadını savunmak adına kadın yargılanmakta, yüceltmek adına da, kadın yerle bir edilmektedir. İşte biz, hani şu zaman darlığından şikayet eden kadınlar, tüm bunları bir kez daha düşünüp yerle bir edilmeye çalışılan kadınlığımızı ancak kendimize, beynimize daha fazla zaman ayırmayı hedefleyip bunun da en güzel yolunun okumaktan geçtiğini unutmadan yeniden yaratabiliriz. Sonuç olarak her kadın biraz biz ve biz biraz değerliyiz. Sansünüzü okuyarak kullanmak dileğiyle.

Kenya'da Erkeksiz Bir Köy, Umoja

Kenya'da diğer köylere benzeyen ama sadece kadınların yaşadığı Umoja köyü, toplumsal bir trajedi karşısında yalnız kalan kadının isyanını ifade ediyor. Hepsi de tecavüze uğramış bir grup kadın, yaşadıkları yerden uzakta kurak bir toprak üzerinde 'birlik' anlamına gelen Umoja köyünü kurmuşlar.

Umoja, Kenya'da ayrımcılığa, kötü muamele ve tecavüze uğrayan kadınların birlikte yaşadığı bir köy. Tecavüze uğramış ve eşleri tarafından terk edilmiş bir grup kadın Kenya'da yaşadıkları yerleri terk ederek kurak topraklar üzerinde 'birlik' anlamına gelen Umoja köyünü kurmuşlar.

The Washington post gazetesi, Umoja köyünden New York'a Birleşmiş Milletlerin cinsel ayrımcılık üzerine düzenlediği bir konferansa katılmak için giden Rebecca Lolosoli ile köy hakkında konuştu.

Rebecca Lolosoli, tecavüze uğrayan ve kocaları tarafından terk edilen kadınların durumu karşısında kurulan köye erkeklerin alınmasını yasaklamış.

Erkeklerin köyüne ilgi yok

Erkekler de kadınların köyüne yakın bir yerde köy kurmuş olsa da, kadınların kurduğu köy oldukça renkli ve daha çok ilgi topluyor, turist akımına uğruyor. Kadınlar yaptıkları sanatsal ürünleri de gelen turistlere satarak gelir elde ediyorlar.

Ayrıca bu kadınları sayesinde Kenya parlamentosunun kadınların yaşam koşullarını düzeltmek için bir dizi proje hazırlamak için tartışmaya başladıklarına dikkat çekiliyor. Hazırlanmakta olan projenin kabul edilmesi durumunda, kadın-

lar kendi eşlerini seçme hakkına kavuşacaklar. Ayrıca tecavüze ve cinsel saldırıya maruz kalanlar dava açabilecek ve saldırıganları mahkum ettirebilecekler.

Öte yandan sürekli köyü rahatsız edecek, meydan okuyan karşı köyün kabile

erkeklerinin de sonunda kadınlara meydan okumaktan vazgeçtiği ve başarısızlıklarını kabul ettiği belirtiliyor.

Newaya Jin/Paris

Kadın hakları aktivisti Begüm öldürüldü

Pakistan'ın aşırı muhafazakar kesiminde kadın hakları savunucusu ve STK aktivisti olarak çalışan Zübeyde Begüm ve kızı Shamaila, evlerinde uğradıkları saldırı sonucu öldürüldü. Kökten dincilerden şüphelenilen saldırıyı üstlenen olmadı.

6 Temmuz günü ülkenin aşırı muhafazakarların yaşadığı kuzeybatı bölgesinde AVRAT adlı (Aurat Foundation's Resource Centre) kuruluşta yöneticilik yapmakta olan Zübeyde Begüm'ün evine, kimliği belirsiz kişilerce saldırı düzenlendi.

Köktendinciler tarafından saldırıya uğradıkları sanılan Begüm ve kızı Shamaila'yı öldürenlerin kimliği henüz belli olmadı. Eve rastgele ateş açan saldırıganlar, anne Zübeyde Begüm'ü öldürürler-

ken, 19 yaşındaki kızı Shamaila'yı da ağır yaraladılar. Shamaila'nın da, dört gün komada kaldıktan sonra öldüğü bildirildi.

Pakistanlı köktendinci gruplar daha önce de, "Kadınlarımız eve aittir. Müstecenliğe izin vermeyeceğiz" diyerek kadın hakları örgütü RAWA'nın etkinliğine son vermesini halinde, bombalanacağını duyurmuştu.

Pakistan Parlamenter İnsanlar Partisi (PPPP) lideri Muhammed Rashid, saldırıyı kınayarak, yetkilileri görevde çağırdı.

Taliban etkisi

Afganistan'daki Taliban yöneticileri ile yakın ilişkileri olan Pakistanlı kökten dinciler, camilerde vaaz veren hocalardan da büyük destek alıyor. Vaazlarda STK'ların "siyonistler tarafından finanse edilen ve kadınlar evlerinden çıkartarak mahvetmek isteyen Batılı ajanlar oldukları" dile getiriliyor.

Pakistan, 1977'den bu yana demokrasi ve insan hakları kavramlarının büyük ölçüde aşındırıldığı bir İslamlaştırma süreci yaşıyor.

1998'de ise yönetim, zaten bir İslam cumhuriyeti olan Pakistan'ı -kadın örgütlerinin yorumuna göre- Taliban yönetimi-ndeki Afganistan'a çevirecek bir anayasa değişikliği girişiminde bulunmuştu.

*Bu değişiklik Kuran ve Şünnet'in ülkedeki en üstün yasa olması;
*Federal hükümetin şeriatı güçlendirecek yeni adımlar atması;

*İslam ülkeleri ile uyum içinde "doğruyu tanımlayıp yanlış yasaklaması";

*Her düzeydeki yozlaşmayı yok edip "toplumsal adaleti sağlaması" amaçlanıyordu.

Pakistan'daki kadın örgütleri bu değişikliği, "bir toplumsal ve siyasal felaket reçetesi" olarak nitelemiş ve ülkede yerleştirip geliştirmeye çalıştıkları kadın haklarının sonu olarak görmüştü.

Peşaver

Kadının tenindeki tarih; dövme

Kadının yazılı bir tarihi olmadığından, inançlarını bedenine tasvir eder.

Bedenine işlediği her sembol onun tarihidir.
Kadının bedeni aynı zamanda bir tarihi yazıttır.

Dövme, kürçe ismiyle deq, yeryüzünde doğunun, doğuda ise kadının doğayla sözleşmesi. Doğu, kadın ve doğa arasında on bin yıl öncesine dayanan sözleşmenin mühürü. Yani doğuda kadının, kadında doğanın iz sürmesi bir diğer anlamda.

Biz 21. yy.'ın çocukları ve gençleri Avrupalı, Avrupaimsi gençlerin bedenlerinde gördük dövme. Her çeşidinden; akrepten, yılanın tutun da kadın suretlerine, ilginç sembollere kadar... Bir de analarımızın, ninelerimizin yüzlerinde. Çenelerinin, dudaklarının üzerinde mavije ve yeşile çalan renkleriyle.

Deq ne zaman ve nasıl ortaya çıktı? Bedenlere nakşedilmiş çizgilerin de bir dili vardı. Peki neydi çizgilere ve renklerle yüklenen anlam?

'Deq'teki anlam

Deq geleneği bundan 10 bin yıl öncesine dayanıyor. En çok kadınlar arasında yaygın olan gelenek, araştırmacılara göre Ana Tanrıça'nın kutsanmasına dayanıyor. Hayat kaynağı annenin doğurganlığını, ceninin gelişim evrelerini ve nihayet hayat ile ölümü imliyor.

Mezopotamya kültürlerinin içinde önemli bir yere sahip olan dövme özellikle Kürt kadın ve erkekleri arasında başta gelen süsleme sanatlarından biri. Aslında bu, süsleme sanatından da öte inançsal bir gelenek.

Çünkü dövmenin, insanı kötü ruhlardan koruduğuna inanılır. Bu nedenle de o dönemin dövme incelenildiğinde dönemin inanç sistemini çözmek mümkündür. Bedendeki her figür bir semboldür. Ay, yıldız ama en çok da güneş bedenlere işlenen başlıca semboller.

Kadınlarda zarıflığın ve güzelliğin, erkeklerde gücün simgesi olan dövme çocuklara da uğur getirmesi için yapılır.

Bunun dışında, içinde bulunulan topluluğa bağlılığın bir simgesi, topluluğun damgasıdır dövme. Ayrıca hastalıktan ve mavi rengeyle nazardan koruduğuna, uğur ve tılsım getirdiğine inanılır.

Doğayı bedenine kuşanan kadın

Dövme anaerkil dönemin bir simgesi. Kadınların doğayı kuşanması ve istemlerini, inançlarını şekillerle bedenlerinde dillendirerek doğayı yaşamsal kılmaları. Kadınlar bu şekilde doğayla birlikte, yan yana ve eşit olduklarını anlatırlar. Doğanın hükümdarı değil, onun arkadaşlarıdır.

Kadının yazılı bir tarihi olmadığından, inançlarını bedenine tasvir eder. Bedenine işlediği her sembol onun tarihtir. Yani kadının bedeni aynı zamanda bir tarihi yazıttır. Bu yüzden doğada gördüklerini, hayal ettiklerini

ni, istemlerini şekillerle kendi bedenine taşır kadın. Bu bir ifade biçimidir.

Ancak ataerkil dönemin gelişmesiyle birlikte şekiller yeni bir ifade biçimine bürünür. Öz aynıdır, fakat kadının yaşam içindeki konumunu gereledikçe, bu aynı zamanda bir isyana dönüşür. Dövme artık bir isyandır. Geri plana itilmesine, inançlarının yok edilmesine, doğanın ihanete uğratılmasına karşı umudun, güzelliğin, sevginin ve eşitliğin isyanıdır. Örneğin islam öncesi dönemde, kadın dudaklarındaki dövme Mekke pazarında bir erkeğin bir kadını zorla öpmesini protesto ettiği göstergesiydi.

Yine Haç motifi Hıristiyanlığın bir simgesi olarak bilirse de, bu motifin tarihi çok daha eskilere uzanıyor. Hazal Tato'nun ayak bileğindeki haç işaretinin, renkleriyle birlikte uğurlu yön bildirdiğine, kötü bakışların etkisini yok ettiğine inanılıyor. Ucu içe dönmüş okun deldiği daire ise döllenmenin bir göstergesi olarak doğurganlık ve bereketi simgeliyor.

Dövmenin özü ana sütü

Dövmenin temel malzemesi, kız çocuğu doğuran annenin sütüdür. (Bu mümkün değilse koyun ya da inek sütü de olabilir.) Çevredekiler çocuğun doğduğunu duyduklarında deqqani (dövmeci) çağırır. Sütün dışında bir de ekmeğe saçlarında ve ocak bacalarında biriken Is gerekir. Is, sütle aynı kaba konup karıştırılır. Bedene yapılacak şekil kalemle çizildikten sonra iyice demlenmiş malzeme iğneyle deri altına işlenir. Altderiye ulaşmak için iğne, diken, keskin kamaş, kemik gibi sivri uçlu bir araç kullanılarak yarıklar ve delikler açılır. Bu yarıklara is ve süt karışımı konur.

Eskimolar ise, iğneyle delinen ciltteki yarıklar arasından geçirilen boyalı bir iplik vasıtasıyla altderiyi boyar. Dövme yapmada is'in yanı sıra kül, çivit, antımuano tozu, kibrit tozu, güherçile, kavrulup dövülmüş kemik tozu, çini mürekkebi, susam yağı, çeşitli bitki özüleri, safran, hayvan ödü ve kına katkı maddesi olarak kullanılır.

Bir de cilt altına yabancı bir cisim gömerek yapılan dövme vardır ki, buna en fazla

1.0 2000 öncesinde Mısır mumyalarında da dövme rastlanmıştır. Bu vücut süslemesi Hıristiyanlığın yayılmasıyla beraber, bastırılmaya başlanmış ve hor görülen bir süsleme haline gelmişti. Dövme yapmak, güney Pasifik'in halkları arasında yaygındır. Marquesan adalarında, erkelere dövme yapmak yine dinsel tören biçiminde uygulanıyordu. Kadınların kolları ve bacaları da, kompleks ve ayrıntılı motiflerle işlenirdi. Afrikalı kadınlar, bir bereket olarak algıladığı için aynı zamanda süt verimini ve doğurganlığı artırmak için de dövme kullanırdı. İlk doğumdan sonra kadının dişiliğine vurgu ve hatta erotikizmini vurgulayacak dövme yapıldı. Çoğunlukla da kalça ve kalça etrafında olurdu dövme.

Amerika da ise 19 yy dan itibaren işçi sınıfının arasında dövme hızla yaygınlaşmış ve çalışan erkeğin fiziksel gücünü ifade eder bir sembole dönüşmüştü. Ve sanayi çok geçmeden bu sanatı da endüstrileştirdi. 1950 ve 1960 hippie hareketi de dövmeyle olan ilgiyi arttırmış, talep de yeni tekniklerin ve yeni formların kullanılmasına olanak sağlamıştı. Karşıt şekilde, 1970'li yıllarda başlayan punk hareketi de ve 80 yılların çalışan işçi gençleri de toplumsal baskılara ve depresif durumlara karşı bir isyan duygusunun sembolü olarak kullandı. Dövme bugün ise magazinsel anlam kazanmıştır.

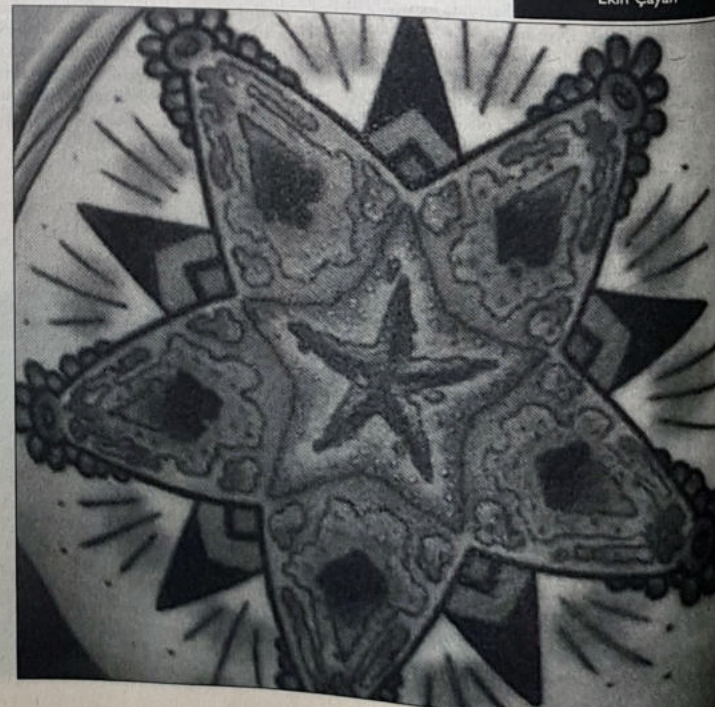
İslamiyet'te ise kadın yüzleri peçenin ardına gömüldükçe, kadınlı özdeşleşen dövme de kutsal yaşamın sembolü iken utancın bedesine dönüşmüştür.

Dejenarasyona karşı hala bir isyan

Ne kadının ne de Ortadoğu halklarının yazılı bir tarihi olmadığından analarımızın yüzlerindeki mavi-yeşil çizgilerden okuyabiliyoruz geçmişimizi. Fakat günümüzde baş feodalizm olmak üzere ataerkil kültürün derinleşmesiyle maalesef yavaş yavaş kayboluyor dövme kültürü.

Bugün dövme yine en çok gençler kullanıyor. Egemen kültür onun da içini boşaltmaya çalışıyor. Artık bir moda, bir gösteriş belki dövme, ama bu yaşandan le ya da böyle memnun olmayan gençlik için dövme her şeye rağmen yine de vane de bir ISYAN.

Ekin Çayan

Öfkeli Kızlar

"Stilimiz tüm tonların uyumudur"

Müzik sitilimizle herkese ulaşabiliyoruz. Nineler bu müziği beğeniyor, çocuklar dans ediyor ve oynuyor. Her yaştan insanlara hitap ediyoruz. Müziğimizle farklı sınırları, toplumsal sınıf ve sınırlarını aşabiliyoruz.

Şinin motifleri nelerdir?

Sylvia: Bu çok geniş bir alandır. O kadar değişik ortaçağ müzik biçimleri var ki. Bir de sizlerde olduğu gibi bu türküler ağızdan ağıza bu güne kadar gelmiş. Zamanla birlikte tabii değişikliklere de uğradılar. Mesela kilise kökenli parçalar var, bunlar zaman içerisinde oyun parçaları haline geldiler.

Belli bir materyalin var ve bu zamanla birlikte farklı bir şekilde şekilleniyor. Bu, çokça değerlendirdiğimiz bir gelenektir. Örneğin kiliseden yada Balkan'lardan gelen bir eserden yada, bir oyun parçasından bir melodiyi alıyoruz ve bunu değerlendiriyoruz. Bir çok folklorik temalarımız var.

Jutta: Biz aslında kıyaslandığında ortaçağ türkülerinden çok Avrupa'nın değişik ülkelerinden folklorik türküler söylüyoruz. Bunlar çok eski bir geçmişe sahip olabilir, olmayabilir de. Ortaçağ müziği çok geniş. Bu geniş alanın hepsini ifade edemeyiz mümkün değil. Ayrıca bir çok ortaçağ eseri Almanca'dır, anlaşılması zordur. Söylediğimiz türküler aslında özellikle de bütün bu değişik tonların uyumudur. Bizim için asıl önemli olan da budur.

İkinci Uluslararası Zilan Kadın Festivali'nde sahneye çıktınız. Festivali nasıl buldunuz?

Conny: Ben ilk başta neyle karşılaşacağımızı merak ediyordum, çünkü festival konusunda sadece

çok az bilgiye sahiptik. Sabah saat 10:30'da geldim. Kadınlar yavaş yavaş alana akın ettiler. Ve burada ne olacağını hiç bilmiyordum. Bütün o kadınlar, gülen, yok aslında daha çok ışık salan, parlayan yüzler, her şey birlikte, benim için çok büyük bir hadise anlamına geliyor. Çok etkilendim. Bunu daha önce hiç yaşamamıştım.

Biz daha çok ortaçağ pazarlarında sahneye çıkıyoruz. Orası burası ile kıyaslandığında çok büyük farklar görülüyor. Çok farklı bir kültürü gördüm, ifade edilmesi zordur.

Gaia: Ben buraya gelen insanların gerçekten müzik, ritim ve mordan çok iyi anladığını fark ettim. İnsanlar arasında çok farklı, çok büyük bir moral düzeyi var. Bu kadınların yürekleri açık. Bu, hissettiğim bir şeydir. Ben Kürtçe bilmediğimden dolayı kadınların söylediklerini, attıkları sloganları anlamadığıma üzülmedim. Üzgün olduğum diğer bir şey, festivalin içeriği, yapılanlar ve nedenleri konusunda yeterli hazırlık olmadığı konusundadır. Ancak yürekler arasındaki iletişim iyi işledi. Bu, çok hoşuma gitti.

Geleceğe dönük planlarınız var mı?

Conny: Bundan sonra da müzik yapmaya devam etmek istiyoruz. Büyük sahnelere çıkıp, müziğimizi geliştirmek istiyoruz.

Hazırlayan Zülfiye Bilgin

Foto: Newaya Jin

Filiya Iradi (Latince'de öfkeli kızlar anlamına geliyor). İlk olarak 1997 yılında bir araya gelen grup, birbirinden renkli genç kızlardan oluşuyor. Müzik tarzlarında ortaçağı yüzülmüze taşıyorlar. Kilise aınlarından, balkanlara kadar uzanan ritimler gençlerden neler kadar herkes tarafından beğeniyeli dinleniyor. Grupla tarzları ve çalışmalarını üzerine sohbet ettik.

Söyleşimize grubunuzun kuruluşu ile başlayalım. Filia Irata olarak ne zamandan beri müzik yapıyorsunuz? Grup fikri nereden geldi?

Gaia: Conny ve ben ilk olarak 1997 yılında bir araya geldik. Ardından başkaları gruba katıldı. Ama fikir Conny'ye aitti.

Conny: Müzik grubunu kurmak için kadın eleman aradığımız dair yerel bir gazeteye bir anons verdim. Bunun üzerine Gaia ile tanıştım. 1997 yılının Eylül ayında bir araya geldik. Provalara başladık ve bir başlangıç yaptık. Daha sonra saksofon ve keman çalan iki bayan, Melanie ve Kathrin de gruba katıldılar. Bunlar tulum ve Chalmal çalmasını öğrendiler. İlk formasyonumuz buydu.

Ortaçağ müziğini yapma, o döneme ait türküler söyleme fikri baştan beri var mıydı?

Conny: Ben 1986-87'den beri ortaçağ müziğini yapıyorum. Almanya'da belli bir ortaçağ çevresi var. Bu döneme ait kültürün yaşatıldığı ortaçağ pazarları, şehir etkinlikleri, kale festivalleri yapılıyor. 1987 yılından beri bu tür etkinliklere katılıyorum ve değişik müzik gruplarında yer aldım. Ancak hiç bir zaman sadece kadınlardan oluşturulan bir ortaçağ müzik grubu olmadı. Kadınlar her zaman madun bir rol oynadılar. İşte arka fonda biraz flüt çalmak

gibi. Ön planda olan, star olanlar hep erkeklerdi. Ben de o zaman dedim ki, kadınlar da bunu yapabilir. Amacım o zaman gerçekten güçlü bir şekilde müzik yapabilen kadınları sahneye çıkarmaktı.

Sizler gruba ne zaman katıldınız?

Jutta: Ben ilk kez 1995 yılında bir ortaçağ pazarına gittim. Filia'lar ise üç yıl önce kendilerine katılmamı istediler. Daha önce farklı formasyonlarda yer aldım.

Sylvia: Ben 1989-90 yılından beri ortaçağ müziği ile ilgileniyordum. Conny'yi de böylece bir çok kez gördüm. Bir kaç kez kendilerine katılmam için yanıma geldi. Ancak hiç bir zaman bunun olanakları olmadı. Ben Zista çalışıyorum, bu telli bir enstrümandır. Bu enstrüman şarkılara çok uyuyor. En son iki yıl önce olanaklar oluştu ve grupta yer almaya başladım.

Sitilinizle ifade etmek istediğiniz nedir? Belli bir amacınız var mı?

Gaia: Amacımız kadınların güçlü olduğunu göstermektir. İfade etmek istediklerimiz güçtür, sevinçtir, eğlenmektir.

Conny: İnsanların sevinç duymasını ve eğlenmelerini istiyoruz. Ama bunu güçlü bir şekilde yapmak istiyoruz. Enerji dolu kadınlar. Bazen ise duygular daha çok öne çıkıyor. Bazı türkülerimiz daha çok yüreğe hitap ediyor.

Peki ortaçağ müziğini yaparken, bir yanda amacınız geçmişe ait, belki unutulmak ile karşı karşıya olan bir değeri korumak ve canlı tutmak da değil midir?

Conny: Kuşkusuz böyle. Söylediğimiz türküler gerçekten özel, değerli parçalardır. Gelenekleri yeni-

den canlı kılmak istiyoruz. Atmosfer ile olsun, giysilerimiz ile olsun kısaca her şeyimizle... Bu müzik sitili ile herkese ulaşabiliyoruz. Nineler bu müziği beğeniyor, çocuklar dans ediyor ve oynuyor. Her yaştan insanlara hitap ediyoruz. Müziğimizle farklı sınırları, toplumsal sınıf ve sınırlarını aşabiliyoruz.

Jutta: Ancak şunu vurgulamak gerekiyor; biz eğitimli müzisyenlerin yapması gerektiği gibi parçaları ilk çıktıkları dönemdeki gibi okumuyoruz. Modern etkiler de parçalara akıyor. Ancak ortaçağ melodisi baştan sonuna kadar değiştirilmeden parçaları belirliyoruz.

Peki söylediğiniz türkülerde neyi ifade ediyorsunuz? Ortaçağ müzi-

Foto: Newaya Jin

Güç, mücadelede sürekliliktir

Kadının yaşadığı sorunları dile getirmek ne kadar zor görünse de, aslında en zoru sorunların çözümünü ararken başlıyor. Yine çözüm derken teorik anlatımlardan ziyade pratik üretkenlik önem kazanıyor.

Gönül Kaya

Kadın özgürlüğü, bilinçlendirme çalışmalarının yanında, kadının karşı karşıya kaldığı pratik zorluklara dönük yürütülecek çalışmaların gerekliliği öne çıkıyor.

Her gün eşinden dayak yiyen, günlük işkenceyi yaşayan bir kadını bilinçlendirmek ne kadar önemliyse, onunla pratik çözüm üretilebilmek de gerekir tabii. Mevcut durumda bu konuda kadın çalışmalarında zorlanmalar yaşanıyor.

Kadın örgütülüğü ve biriktirilmiş temelinde pratikler ve çözümler üretmeyi esas almak olayın bir boyutunu oluşturuyor. Ancak diğer boyutlarını da tespit etmek gerekiyor. Kadın olarak genelimizin bir gerçekliği olan kendine güvensizliğin kaynağına inmek bir ihtiyaç olmaktadır. Güvensizlik, kadının yaşam karşısındaki örgütsüzlüğüyle, yalnızlığıyla güç bulmaktadır.

Mevcut şiddete ve hükmetmeye dayalı yaşamın sonuçlarını bedeninde, ruhunda, duygu ve düşüncelerinde ağır yaşayan kadına yol göstermek bir yere kadar ilerletici olurken sonrası da önemli olmaktadır. Sonuçta, her kadın, ister kadın özgürlük çalışması olsun, ister direkt olayları her zaman yaşayan kadın olsun, sistemin şiddetini yaşama durumu vardır.

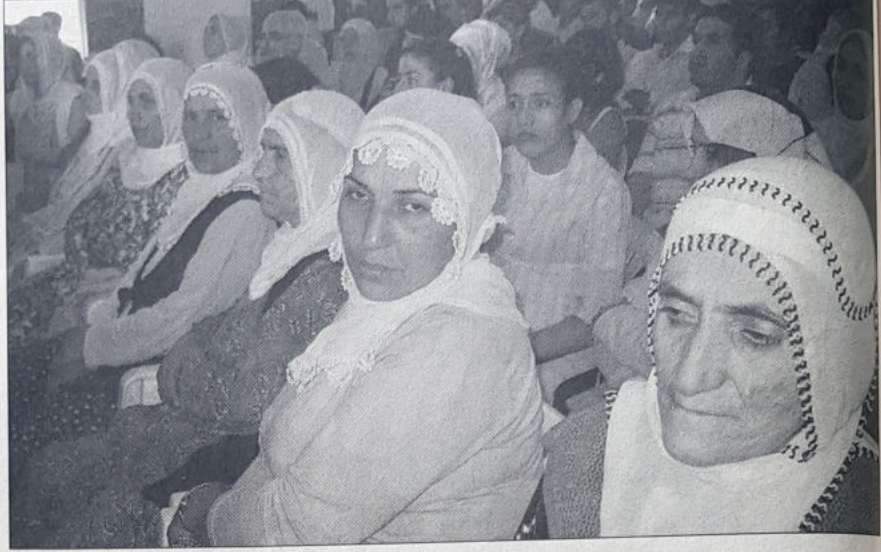
Kadını, şiddet sistemi ve uygulamaları karşısında sürekli bir mücadele ile yaşama bağlı kılmayı nasıl sağlamak gerekir?

Kadını bilinçlendirmek, neyi, nasıl, neden yaşamak istiyor veya istemiyor, bunların cevabını ortaya çı-

karabileceği bir çalışma önemli. Düşüncede teslim alınan, korkular, endişeler, gerçekler netleştirilmeli. Kadının kendini, erkek egemenlikli sistemi, onun yaratıklarını kendinden, varolan kimliğinden başlayarak sorgulaması bir başlangıç olarak ele alınmalıdır. Kadının bu temelde kadın gücü olarak ortaklaşması temel bir ihtiyaç olmaktadır. Erkek egemenlikli sistem madem kadının yalnızlığından güç alarak kendi sistemini ve kurumlarını yürütüyorsa, bunu aşmamız temel bir görev olmaktadır. Kendi sorunlarına duyarlı, sorumlu yaklaşıma ulaşmak bizler açısından aciliyet gerektiriyor.

Bunlarla birlikte kadın sistemini görürüz kılmak karşımıza çıkar. Kadının ihtiyaç duyduğu konularda geliştireceği kurumlar onun yaşam araçları olmaktadır. Yine bu kurumlar arasında kurulacak sistem, güçlü bağ bir akış gücü oluşturacaktır. Parçalı, kendi başına hareket etmeyi, "bağımsızlık" sanan kurumlaşmalar en başta kadını şiddet ortamına geri döndürür. Çözümler sürekli olmaz bir döneme ve düzeye kadardır.

Kadın olarak yaşadığımız her düzeydeki sorunun çözümünü salt "tedavi etme" boyutunda ele almak yetmez. Dayak yemişi, şiddete maruz kalmış bir kadının yaralarını ilaçla tedavi etmek, onun sorunlarını çözmez. Özellikle kurumlaşmada kadının kendi yaşam yeri olduğunu kavratmak esas alınmalıdır. Kadın örgütülüğüne, kurumlaşmasına, kendi karar mekanizması olan yapılanmalara katıldıkça güç kazanacağımızı, mevcut yaşamdan fark-

lı bir yaşam ve ortam alternatifimiz olduğunu bilerek hareket etmemiz, kadının güçlenmesi olacaktır.

Kadını alıp bir sığınma evine de koyabiliriz. Peki ondan sonrası? Şiddetin her anlamda sürdürdüğü bir gerçeklikte bu çözüm de bir yere kadardır diye düşünüyorum. Evet, bu önemlidir ama yetmez.

Kadının hep erkeğe göre ayarlandığı sistemi aşmak sürekli bir mücadele sistemini gerekli kıyor. Bu, bir gerçeklik. Kadının kendisiyle savaştığı, erkekle mücadelesi, mevcut yazılı ve yazısız yasalarla mücadelesi olmalı. Kadının kendi etrafında kuracağı bir yaşam siste-

mi çevreyi, toplumu çekmek kolay olmayacaktır. Kadın olarak yaşam ölçü, ilke ve yasalarımızı oluşturamazsak, elbette ki egemenlikli sisteme dönüştürme başka seçenek bırakılmaz.

Kürt Halk Önderi Sayın Abdullah Öcalan'ın kadınla yoldaş olma mücadelesinde belirttiği bir nokta tartışılmalıdır. Kadın erkekten değil, erkek kadından yaratılmıştır. Bunu salt fiziki bir yaratılış olarak değil, toplumsal olarak ele almak gerekiyor. Zihniyet-ten bunu ele alarak başlayamazsak, erkek egemenlikli sistem içinde çözüm aramız ve kadını bu sisteme alternatif güç olarak göremeyiz.

Erkeğe, egemenlikli ölçülere göre kendini ayarlayan yanlarımız sorgulanmalı. Hayallerimiz sorgulanmalıdır. Bunda kopuşu sağlayamamak, ne kadar kurum kurulsada, ne kadar çözüm aransa da yanlış zeminden çıkmamayı getirecektir. Karşımızdaki istem ve onun temsilcileri çok örgütlüdür. Örgütlülük birbirine çok bağlıdır. Bu gerçeklik karşısında uzun vadeli, mücadele etmeyi esas alan kadın bireyleri ve örgütülüğünü oluşturarak sürekliliği oturtmalıyız.

Gönül Kaya

özgür yaşam diyalogları

Haz Aysel, Hz Muhammed'in ölümünden sonra halifeler arasındaki iktidar savaşına karıştığına kaybedecektir. Kadınlığın değerini büyük bir acıyla öğrenecek ve "yarab, beni kadın doğuracağına, taş parçası kılsaydın" diyecektir. Kadına iktidarda yer olmadığı, daha Musa-Mariam ilişkisinde belirlenmiştir. Feodal ortaçağ Ortadoğu'sunda kadın statüsünde herhangi olumlu bir gelişme olmamıştır. Tarihsel kalıplar yürürlüktedir. Leyla ile Mecnun arasında simgeleştirilen aşk ilişkisinde hayırlı bir sonuç çıkmaz. Feodalizmde aşka yer yoktur. Ataerkillikte devlet yarışması altındaki ailede kadın en kişilsiz bir dönem yaşamıştır. İktidar sahiplerinin arzularının mutlak esiri durumundadır. İktidarlarını güçlendirmede tamamen bir araç rolündedir. Genelde toplumdaki soyutlanmıştır. Henüz göçebelik koşullarında yaşayan topluluklarda ilkel komünal düzenden kalma izler kadında saygınlık taşıırken, şehir kadınında en derin

bir kadın köleliği yaşanmaktadır.

Tahakküm ve mülkiyet düzeninin altında kadının yerini tanımlamak giderek güçleşmektedir. Binlerce yıllık bir uygulamanın verisi olarak kadın günümüzde tam bir enkaz halini yaşamaktadır. Kapitalist sistemin ayartıcı etkisi bile tam yansımış olmanın uzaktır. Ortadoğu toplumunda gericiğin merkezindeki asıl öğedir. Her alanda yenilmiş Ortadoğu erkeği, bu yenilginin bütün yansımalarını kadından çıkarmaktadır. Dışında ne kadar hakarete uğrarsa, bunun karşılığını bilerek ya da kendiliğinden kadından çıkarmaktadır. Toplumunu savunmama, çıkış bulamamanın öfkesiyle dolmuş erkeğe, ailede bir deli gibi çocuk ve kadına yönelmekte, şiddetini boşaltmaktadır. "Namus cinayetleri" olgusu, aslında bütün toplumsal alanda namusu çiğnemenin erğinin, tersinden olarak bunun öfkesini kadından giderme eylemidir. Sembolik ama çok bitik ve basit bir gösteriyle namus davasını hallettigini düşünmektedir. Bir nevi psikoterapi uygulamaktadır. Soru-

nun altında kaybedilmiş bir tarih ve toplumsal dava yatmaktadır. Bu tarihsel toplumsal davayla yüzleşmedikçe ve üzerine düşeni yapmadıkça, namus kirlenmesinden asla kurtulamayacağını bu 'erkeğe' anlatmak, kabul ettirmek temel sorunlardan birisidir. Asıl namusun kadının cinsel organının bakireliğinden değil, tarihsel ve toplumsal bakireliği sağlamaktan geçtiğini mutlaka öğrenmek ve uygulamak gerekir.

Günümüzde Ortadoğu ailesinden yaşanan sorunların devlette yaşananlar kadar önem taşımasının bu baskı, problemi daha da şiddetlendirmektedir. Tarihten gelen ataerkillik ve devlet toplumunun yansımalarıyla Batı uygarlığından yansıyan modern kalıplar bir sentez değil, bir kördüğüm yaratmaktadır. Devlette yaratılan tıkanıklık ailede daha da düğümlenmektedir. Çok çocuklu ve eşli bağlar ekonomik olarak aileyi sürdürme bir durumda bırakmaktadır. Büyüyen çocuklarla genç nüfus iş bulamamakta, bu da aileyi işlevsiz kılmaktadır. Ekonomiye ve devle-

te ayarlı aile, iki yandan da eski tarz bağlarla yürünemeyeceği bir çıkmaza saplanmıştır. Ne Batı tarzı aile, ne de Doğu tarzı aile yaşanmaktadır. Ailede erozyon bu koşullarda gerçekleşmektedir. Daha hızlı çözülen toplumsal bağlara nazaran ailenin hala gücünü koruması, tek toplumsal sığınak olmasından ötürüdür. Aileyi kesinlikle küçümsemek gerekir. Yaptığımız eleştiriler ailenin kökten reddini gerektirmektedir. Yeniden anlam ve yapılanma gereğini ortaya koymaktadır.

Kadından daha ağır olarak erkek sorununu gündemleştirmek önemlidir. Erkekteki egemenlik, iktidar kavramının çözümlenmesi kadının köleliğinden daha az önemli değildir. Belki de daha zordur. Dönüşüme yanaşmayan kadın değil, daha çok erkektir. Belki de daha zordur. Dönüşüme yanaşmayan kadın değil, daha çok erkektir. Egemen erkek figürünü terk etmesi halinde, sanki devletini kaybetmiş hükümdar gibi bir duyguya, yitkiliğe kendisini uğramış hissetmektedir. Aslında egemenli-

ğin bu en kof biçiminin onu da özgürlükten yoksun bıraktığını, tam bir tutucu kılığını göstermek gerekir.

Önce devlet sorunu, sonra aile sorunu demek daha doğru bir yaklaşım değildir. Diyalektik bir bağ içinde bu iki olgu birlikte ele alınıp çözümlenmeyi gerektirir. Reel sosyalizmden önce devleti hal edelim sonra sıra topluma gelirden denemesinin yol açtığı sonuçlar ortadadır. Hiçbir ciddi toplumsal sorun bir taneisine öncelik tanınarak çözümlenemez. Bütünsellik içinde bakmak, her soruna diğeriyle ilişkisi içinde anlam vermek, çözüme giderken de aynı yöntemle yaklaşım göstermek daha doğru bir yöntemdir. Zihniyeti çözümden devleti, devleti çözümden aileyi, kadını çözümden erkeği çözüme ne kadar eksikse, tersini yapmadan çözüm peşinde koşmak da o denli eksik kalacaktır.

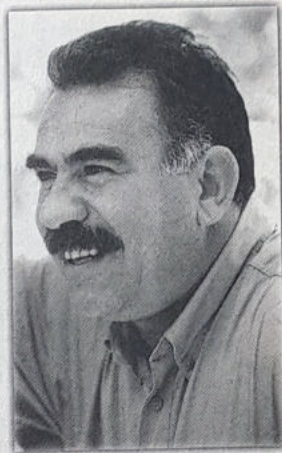
Demokratik Konfederalizm
Önderliği
Abdullah Öcalan

Erkek sorununu gündemleştirmek önemlidir

Çareseriya bê Öcalan ne pêkan e

Abdullah Öcalan bi ramanên xwe milyonan mirovan tesîr dîke û bandora sîstemên serderst tarûmar dîke. Aştiya civakî wekî bîngêh digire û vîna gelan dîde pêş. Ji hêza ku bi gel girtî gel ber bi şiyarbûnekî ve dibe û îktîdara rantxur pûç dîke. Lewma Öcalan rastiyeke e.

bigewîzînin.

Têkoşîneke dijwar dixwaze Çareseriya bê Öcalan de ji nû ve bê wateya kurdî tirk. Ev yek ji bo her çar perçeyên Kurdistanê derbasdar e. Lewma ji bo pûçkirina van listokan têkoşîneke bê hempa tê xwestin. Gelo çima dewleta tirk ew qas ji Öcalan ditirse ku çareseriyeke bê wî dixwaze ji ber ku hêzekî mezin dibîne. Lewma hewl dide ku kurdê li gorî xwe bi afirîne û Öcalan ji hêza alternatîfê derdixe. Yanî kurdê ku ji bo hikûmetê îtaat dîke û li gorî dewletê tev digere. Îcar dewlet bi hemû hêza xwe ketiye nava çareseriyeke wisa.

Em jî bir nekin ku dewleta tirk tu caran kurd nas nekir û ew ji mirovan nehesiband. Heke îro dengê kurdan yê pirrengî derdikeva holê ji ev bi saya Abdullah Öcalan e, di encama têkoşîna Öcalan de kurd ketiye rojê wan. Lewma bê Öcalan ne çareserî de alozî kûrtir bibe. Ev kiryarên dewletê de bibe sedem ku Tirkiye veguhere gola xwînê.

Rojda Axin

Di van demên dawî de li Tirkiyeyê her ku diçe alozî hîn kûrtir dibe. Ji hêlekî operasyonên leşkerî her ku diçin berfirehtir dibin, kuştinên ne diyar zêde dibin, bi sedan ciwan tîbî biçavkirin, gelê gulebarankirin, dengê rêxistinên sîvîl tîbî birîn û ya herî girîng jî tecrîda li ser Rêberê Koma Komalên Kurdistanê Birêz Öcalan gihîşt asteke herî bilnd ku Öcalan bikeve reweşke çalakiyê, ji hêla din bertekên gelê kurd yê li dijî dewletê zêdetir dibin û ev bertek

vediguherin çalaki û xwepêşandan. Bêguman ev rewş ji xwe ve pêş neket di encama hin sedeman de derket holê. Helbet her pêvajoyê taybetiyên xwe hene. Lê ev pêvajoyê ji hemû demên derbasbûyî cudatir û resentir e. Du taybetiyên vê pêvajoyê hene. A yekem; dengvedana demeke bêdengiyê ye. A duyem jî; di heman demê de diyarkerê pêşerojê ye. Lewma dema ku ev pêvajoyê tê nixandin hewce ye ku sedemên vê dengvedanê bînin diyarkirin. Li gorî encamên derketî holê stratejiya vê pêvajoyê Newroza

2005'an diyar kir. Dewleta tirk di van şêş salên derbasbûyî de li ser Rêberê gelê kurd Abdullah Öcalan politikaya rizandinê bê navber domand. Li gorî xwe de Öcalan li îmrîaliyê bi tena serê xwe hêlandiba û bi vî riyê de tekiliyên Öcalan û gerîla. Öcalan û gel, her wiha gel û gerîla qut kiriba. Ev yek pîlana sereke bû. Li gorî dewletê ji xwe di nava Kongra Gel de pirsgrêkên rêxistinî hebûn û di demeke kurt de de Kongra gel ji hev ketiba û tevgera azadiyê ji binî ve pûç bîba. Lê pêşveçûn ne wekî ku dewletê pîlan kiribû çêbûn. Rewş berevajî pêş ket. Kongra Gel di demekê kurt de pirsgrêkên xwe yê rêxistinî derbas kir û kete pêvajoya komîserhevîbûnê. Gel bi Newrozê re xwediye projeyên Abdullah Öcalan derket û awayeke vekirî peyda da ku nêzîkbûna dewletê ya ji Öcalan re ji bo wan sedemê aşti yan jî şer e. Dewlet matmayî ma û kete nava konseptê nû, her wiha stratejiya şer diyar kir.

Di vê pêvajoyê de ji kiryarên ku di demên şerê dijwar de nehatî dîtin pêk anî. Nijadperestî kûr kir, di bin navê welatê de parçekirin de hewl da ku ji nû ve dijîniya di nava gelên kurd û tirk de şin

bike. Îcar li gorî stratejiya şer dewleta tirk nemaze li ser gelê kurd çareseriyeke bê Öcalan ferz dîke. Baş e ev stratejiya ku dewleta tirk ya demî de Tirkiyeyê ber bi kîjan encaman ve bibe. Bi rastî jî de çareseriya bê Öcalan kurdan bixwe reweşke çawa? Li gorî vî rewşê te jiyar wisa diyar dibe ku de dozaja şer bilindtir bibe. Bêguman ev yek lawaziya hikûmeta APK'ê û dewletê radixe li ber çavan. Ji neçariyê tê. Gelo ji neçariyê pêkan e ku çareseriyeke pozîtîf derbikeve holê. Helbet na. Abdullah Öcalan bi ramanên xwe milyonan mirovan tesîr dîke û bandora sîstemên serderst tarûmar dîke. Aştiya civakî wekî bîngêh digire û vîna gelan dîde pêş. Ji hêza ku bi gel girtî gel ber bi şiyarbûnekî ve dibe û îktîdara rantxur pûç dîke. Lewma Öcalan rastiyeke e. Ji ber ku pirsgrêka gelan çareser nebû ev rastî derket holê. Heta ku çareser nebe jî ev rastî jî holê ranabe. Dewletê vê hêza Öcalan baş dibîne û baş dizane ku çareseriya bi Öcalan re de zîhniyeta wî bişkê û de vîna gel derveke pêş.

Dîroka derbasbûyî eşkere nîşanî me daye ku sîstemê serdest dema ku lawaz ketine û neçar mayîne dest bi êrişên dijwar kirine. Hikûmeta APK'ê û dewleta tirk jî bi bilindkirina dozaja şer bertêr diçe. Lê heta ku rewşê bê guhertin ji wisa diyar e ku de zîyanên mezin çêbibin û Tirkiye di nava agir de

AGIR(Î)

Tu wek bilindaya xwe agirî ez dorpeça te şahida bêmazîm ez tu reça li ser avê ber behrên dût ve diherikî av di te de dişewite tu di avê de ditemirî bi lez û bez kuda?

A. Avesta Aydin

hem aliyê wê yê civakî, bi

pêşketina tekoşîna azadiya gelê Kurd û tekoşîna jinê ve, jin pêş ket.

Bê guman Kurd û bi taybetî jî, jinên Kurd pir ji çiyar hez dikin. Jina ku nikaribû here mala apê xwe, ne ji bo kuştin û tunekirinê; ji bo afirandina jiyaneke wekhev rêdikoşiyar. Salên 1992'yan de, hezaran xwendevan, keç û xort, rêya çiya girtin...Lewma evîna jina Kurd û çiya, we weke çirokek bê dawî tim bidom e...

Weke kuştinên li ser navê namûsê, êşkence û tecawuzê, li gorî bûyerên diqewimîn dixwezîn firotinê jî, têkin qedera jina Kurd. Li kolanan jin tîbî firotin û li ser navê namûsê tîbî kuştin. Lê hiç kesek sîstema ku jinê dîke wî halî, di mejiyê xwe de, hilnada lêpirsînê... Dizanîm ku gelek ji me, di malê xwe de rûniştîye, bi zarokên xwe re dilîzin, an jî, carekê xwe nakin dewsa jina tîbî firotin, rastî êşkenceyê tîbî dibe qurbanê namûsê...

Ji me ne dût re... Tîştên ku jin, li Tirkiye, Iraq, Iran û Sûriyê dijin, her roj di mala we de, jî tîbî jiyandin. Yanî em hezaran kîlometir ji wan dût bin jî, nûnerê civakî û sîstemê her roj di malê de, me dixwe. Ji ber ku lîxistin li Ewropayê jî, lîxistin e. Ji aliyê mirov ve, tîbî kirin, carinan jî mora xwe li mejiyê me dixin û me dikin koleyê xwe.

Lewma, tîkiliya xweda-kole re na! Mêze bike, helbesta te ya li ser çiyayê Agirî, benda te ye. Dengê xwe bilind bike û dîrbûnê nêzik bike...

avesta_aydin@hotmail.com

Lî Maxmurê protestoya jinên karker

Jinên wargeha Maxmura penaber jî ber kêmbûna rojaneya wan a kar ku bi kêmanî heşt demjimêran kar dikin kargehê protestokirin û du rojan neçûn ser kar.

Bi hatina havînê re li qada Iraqê karên weke berhevkirina sebze û fekiyan jî zêde bûn. Jinên Maxmura penaber jî bi armanca debara malê weke her demsalên havînê di vî havînê de jî bi demjimêran dûtê wargehê diçin û di van karan de kar dikin. Lê belê hate zanin ku, ji ber di mijara heqdestiya rojane de bêmafîyên giran derketine holê, jinên wargeha Maxmurê ev helwesta protestoya kirine û neçûne ser kar.

Ji karkerên demsalê yê berhevkirina sebzeyên bostanan Asya Hilalî ku dayîka çar zarokan û ev yanzdeh sal in penaberiyê diji jî me re sedema protestoyên xwe wiha dinirxîne: "ev yanzdeh sal in ez penaberiyê dijim, xwedî çar zarok im û bavê zarokan niha li Tirkiyê di girtigêhê de ye. Ez neçarim ku debara mala xwe bikim, zarokên xwe xwedî bikim û bidim xwendin. Di vî mijarê de di destpêkê YN tu kes alikariya me nake. Ji bo vî yekê ez diçim di ev karê berhevkirina bostanan de dixebitim, lê mixabin di ev germa havînê de em bihayê keda xwe nagrin, rojane bi kêmanî em heşt demjimêran kar dikin, lê pereyê ku em digrin tenê pênc an jî heft hezar dinarên Iraqê ne." Asya Hilalî her wiha behsa bêmafîya di

navbera zayenda jin û mîran de jî kir û wiha domand: "em û zilam bi hev re û bi qandî hev kar dikin, di gelek cihan de ez dikarim bibêjim ku em ji wan pêtir jî kar dikin, lê mixabin dema heqdestê tîbî dayîn zilam sê qatî me werdigrin. Heke em pênc hezaran digrin ew panzdeh hezaran digrin, em weke jinan vî yekê him jî xwe re weke heqarek qebûl dikin û him jî weke mêtîngeriya keda xwe dinirxînin. Ger mirov wan hemû rewşan bîne ber çav protestokirina me jêner dibe û heranî ku em mafê xwe nestînin jî em kar nakin."

Li wargeha Maxmur piştî destpêkirina protestoya jinên karker bi kargeran re gelek hevîtin hatine çêkirin û di encam de bihayê heqdesta jinên karker herana deh hezaran jî bilind bûye. Tê payîn ku li ser vî bihayê her du alî li hev bikin û disa karker vegehin ser karên xwe.

Zekiye Bilger

Meclîsa Jinê ya Yerel Gundem 21

Endama Meclîsa Jinê ya Yerel Gundem 21 a Amedê, diyar kir in ku ew ê bi vê meclîsê rêxistinîyek pêkbinin û bi rêxistinîyê bighîjin jinên taxan ku herî zêde pirsgirêka dijin û bi vî awa dê jî pirsgirêkên jinan bi hişmendiya jinan bilind bikin û pirsgirêka bi jinan re çareser bikin.

Di 2'yemîn Cîvîna Asayî ya Meclîsa Jinê ya Yerel Gundem 21 a Amedê de, ku rêzîkname û plana çalakîyên bi nûkînan hate qebul kirin û di şûna Lîjneya Birêvebir ku di Cîvîna Asayî ya 1'emîn de hate feshkirin de, Lîjneya Koordînasyonê hate bijartin. Di cîvîna de 8 komên xebatê yên bi navên jin û tendurîstî, jin û tundî, jin û aborî, jin û hiqûq, jin û siyasat, jin û perwerdehi, jin û huner û çapemenî û ragihandin hatin avakirin. Komên ku hatin diyarkirin, di qadên xwe de de projeyan çêbikin. Jinên ku di meclîsê de çê digrîn diyarkirin ku ev meclîsê de rêxistinîyan hemû jinan pêkbinin û jî pirsgirêkên jinan re kêmbê jî bibe çareserî.

'Xebatên meclîsê, dê jinên bîrêxistinînin bike rêxistinêk'

Meclîs jî jinên rêxistinînin civakî yên siwîl, jinên xebatkar an qada cemawerî, nivîskar, rojnameger û jî jinên pişeyên din kom bûye û jinên taxan jî bi kesayetî de bikaribin bin endamê meclîsê û çê bigrîn. Di bin banyê Yerel Gundem 21'ê bi fermî meclîsa jinan hate avakirin û divî meclîsê de Şaredara Baglarê Yurduşev Ozsokmenler, ku di Meclîsa Jinan de çê digre diyar kir ku piştî qebulkirina rêzîknameyê û plana çalakîyan gihîştine astêkê. Şaredar û endamê Meclîsê Ozsokmenler got ku meclîs bi perspektîfa sedsala 21'an de çareserîna pirsgirêkên zarok û jinan bêpevçûn û afirandina gelek hemdem hatiye avakirin. Ozsokmenler diyar kir ku rêve-

beriya meclîsa jinê bi nêrîna jinê ye û ne hiyeraşîk, statukoci ye û pey-wira xwe de bidilî bi cihbine. Ozsokmenler got ku tarza rêveberîya jinan de bibe mînakêk. Ozsokmenler da zanîn ku meclîs bi xebatên qadan yên tax û gundan bala jinên bîrêxistinî jî bikîşîne û jinên ku bîrêxistinînin de bike rêxistinêk. Ozsokmenler di derheqê meclîsê de wiha axivî:

"Meclîs bi taybetî bi pirsgirêkên jinan re de mijul bibe. Bi Koma Jin û Tundiye jî jinên ku rastî şiddetê tene re pişgiriya aborî û psikolojîkê de bê dayîn. Bi Koma Jin û Siyasetê jî, tevlibûna jinan a siyaseta bê aktîfîkirin, ji bo ku bibin hîlbijêrê bihişmend û bi pêşketina mekanîzmayên rêveberîyê de xebatek aktîfê bê çêkirin. Jin û Tendurîstiyê de jî der barê tendurîstiya jinan de xebat bêne çêkirin. Ji ber ku jinên taxên xizan yên Amedê de pêçêkên xwe li malê tînin dinê di bin rîskê dene, zarok nivîşkan tene dinê û mirînen zarokan her wiha zêde ye. Di hêla hişmendîkirina jinan a der barê tendurîstiyê de de qampanya bêne çêkirin. Der barê rîskên zewicandina xizman li taxên xizan bê kirin û bi agahiyan zanîyarî banka bê sazîkirin û her wiha tîkildarî mijarê de xebatên perwerdehiyê de bêne kirin."

Ozsokmenler destnîşan kir ku jî bo rastîkirina statuya jinan û demokratîkîbûna malbatan re jî jin û zîlamên cemawerî re jî perwerdehiyê bê dayîn. Ozsokmenler axaftina xwe wiha domand: "Du aliyên malbêtê demokratîk heye jin, zîlam û zarok in. Yek hewldana xebata lihevaniya derdor û jiyaneke ekolojîk e. Ji ber ku keda jinan nayê ditin me Koma

Ragihandin û Çapemeniyê avakirî emê bi vî komê jî xebatên xwe bidin nasandin. Her wiha koma ew ê xebatên me yên li ser aşî, demokratîkîbûnê kuştinê gerdîştî û dejenerebûyîna çandî yên demên dawî berhev bike û xebatên ku emê li darbixin bike arşîvek."

Ozsokmenler derbîrî ku jî bo jî pêşerojêre tiştên xweş bihêlin, newekhevya jin û zîlamên rabîkin û dawîkirina tundîya li ser jinê de meclîs xebatek girîng pêk bîne. Ozsokmenler anî zîman ku beşên taxan kêmbin û piştî ku beşên taxan jî bêne avakirin, de meclîsa jinan di pirsgirêka jinan de gelek xwedî xebat be û wiha dirêjî da axaftina xwe: "Meclîsa jin di Meclîsa Şewirmendiye ya Bajêr de jinan temsîl bike û daxwazên wan di meclîsê de bîne zimên. Meclîsa Jinan di helberîna polîtîkayên jinan de û qebûlîkirinê de di Meclîsa Bajêr de cihêk girîng bigire.

'Fuhuş dejenerekirina hişmendiya çandî ye'

Ozsokmenler diyar kir ku ew fuhuşê tenê wekî pirsgirêka jinê nabîne û bibawerîye ku meclîs jî de wisa nebîne. Ozsokmenler got ku fuhuş, terbiyeyekîna gel a bi birçîbûnê û jî durkîrîna nîrxên çandî ye. Ozsokmenler balkişand ser van xalan: "Fuhuş hişmendî û durkîrînek bi taybetî ya dejenerekirina çandî ye. Ev polîtîkayek jî hêla pergale ve bi hilmendî tê meşandin e. Netenê li Heremê li hemû welatên pevçûnê wîha lê heynê tê bikar anîn. Ji bo ku gel bi birçîbûnê terbiye bikin û wan jî çand, nîrxên wan dîr bixin vê yekê dîkin. Divê

jin bi baldarî nezîkî vî mijarê bibin. Ji bo fuhuşê emê di cîvîna pêşde komêk ava bikin û ew ê li ser bixebîtin. Fuhuş tenê li Amedê tune ye li hemu bajarên tîrkeyê heye. Bi polîtîkayên qedexekirin û îmhayê nabe enacak bi tîkîlî, bilindkirina hişmendî û îstîhdamkirina jinan de bê çareserîkirin. Tu jinek jî kêfê gewdê xwe nafroşe. Ez bi bawerî dema ku polîtîkayên îstîhdamkirinê û li dijî xizaniyê tîrkeyê de dayîn tu kes nakeve dejenerebûyîne."

'Di pirsgirêka jin û ya gel de pêşketinek bidest bixe'

Mamoste û endamê Meclîsê Nazdar Kahramanê jî daxuyand ku ew ê bi xebat û perwerdehiyên pîlotîkîyên ber pirsgirêkên ku di nav gel de didome û tîkildarî mijarê ev agahî dan: "Der barê pirsgirêkan de rayagîştî pêkbinin û bi vî awayê eleqederan di vî mijarê de bihiştîyar bikin. Ez bibawerim ku emê bi xebatên xwe bibin mînakêk baş. Ev xebatên me yên jî bo jinan, jî bo berherdekirina jinên meclîsê jî bibe qada perwerdehiyê, bilindkirina hişmendiyê. Di pirsgirêka jin û ya gel de pêşketinek bidest bixe û pratîkan pêk bîne. Ji ber ku rêvebe-

ri û xebat li ser nûjenîyan be, de zêdetir demokratîk be, beşdarî pêk bê û jin zêdetir xwe de îfade bikin. Pirsgirêka jinan herî zêde bi eleqederbûyîna jinên entellektuel didoma miya lê emê bi meclîsê pirsgirêka jinên taxan xizan wan bi xwe bihiştîyar bikin û ev jin bi hişmendî nezîkî pirsgirêkên xwe bibin."

Li ser awayê xebatên xwe jî Kahramanê ragihand ku divê berî her tiştî jinên taxan li dijî pirsgirêkên xwe bi hiştîyar bin. Kahramanê wiha dawî li axaftina xwe anî: "Em dixwazî ku jinên taxan ku herî zêde pirsgirêk dijin bi pirsgirêkên xwe re bi hiştîyar û hişmendî nezîkî bibin." Rêveberê Epî-dem'ê û endamê meclîsê Gulcan Yağçın Tantekî diyar kir ku de bi meclîsê pirsgirêka jinan bi temamî nibe jî de ew ê pirsgirêka jinan bi meclîsê çareser bikin. Tantekî got ku ew ê bi xebatên meclîsê bighîjin jinên taxan û bi vî awa yê jî jinên taxê bikin nava meclîsê û ev jin pirsgirêkên xwe jî meclîsêre bejin. Tantekî dazanî ku piştî ku pirsgirêkên jinên taxan diyar bibe de ew ê piştîgîrî û alîkariyê bidin jinan.

Reyhan Akgun

DIHA/Amed

Ji jina ku hevserê xwe yê tecawîzî wê kirî kuşt re 20 sal cezayê girtîgehê

"Ez salan na, 14 salan di girtîgehê de mam. Ev biryara we dayî çiqas biryareke adil e? Piştî ku tecawîzkar û hevserê min jiyana min serobino kir, me jî jiyana min rizand"

Rabîa Aksin (Yoldaş) ku jî kuştîna hevserê xwe Murat Yoldaş ku ew di 14 saliya xwe de revandibû, tecawîzî wê kiribû û piştê jî li ser navê 'pakkirîna namûsê' bi wî re hatibû zewicandin, di hate darizandin 20 sal cezayê girtîgehê xwar. Aksin, di danişînê de bi gotinê, "Ez 14 salan di girtîgehê de mam. Ev biryara we dayî çiqas biryareke adil e? Piştî ku tecawîzkar û hevserê min jiyana min serobino kir, me jî jiyana min rizand" li dijî biryarê nerazîbûna xwe nîşan da.

Danişîna Rabîa Yoldaş (Aksin) ku hevserê xwe Murat Yoldaş ku ew revandibû, tecawîzî wê kiribû û piştê jî li ser navê 'pakkirîna namûsê' bi wî re hatibû zewicandin, di 31'ê tebaxa sala 2003'yan de bi 5 guleyan kuştibû û di hate darizan-

din, hate ditîn. Di danişîna ku li 5'emîn Dadgeha Cezayê Giran a Edeneyê hate ditîn de, parazerên Aksin Mehmet Aydin, Songul, Fatoş Hacivelioglu û Şule Ozer, bavê Murat Yoldaş Sirri Yoldaş, dayîka wî Ozgul Yoldaş, birayê wî Yusuf Yoldaş û xwişka wî Naciye Ugurdil amade bûn.

"We jiyana min rizand"
Di danişînê de Aksin ku berî niha cezayê mûebetê girtîgehê girtibû, piştê Dadgeha Bilin ji ber di bûyerê de tahrîka giran heye, cezayê wê wergerandibû 24 salan, li gorî 'kêmîkirina ji ber tahrîkê' ya TCK'yê, 20 sal cezayê girtîgehê xwar. Piştî biryarê li ser pisar dagder a wekî, "tişteke ku tu îtiraz dikî heye?" Aksin bersiva "Ez salan na, 14 salan di girtîgehê de mam. Ev biryara we dayî çiqas biryareke adil e? Piştî ku tecawîzkar û

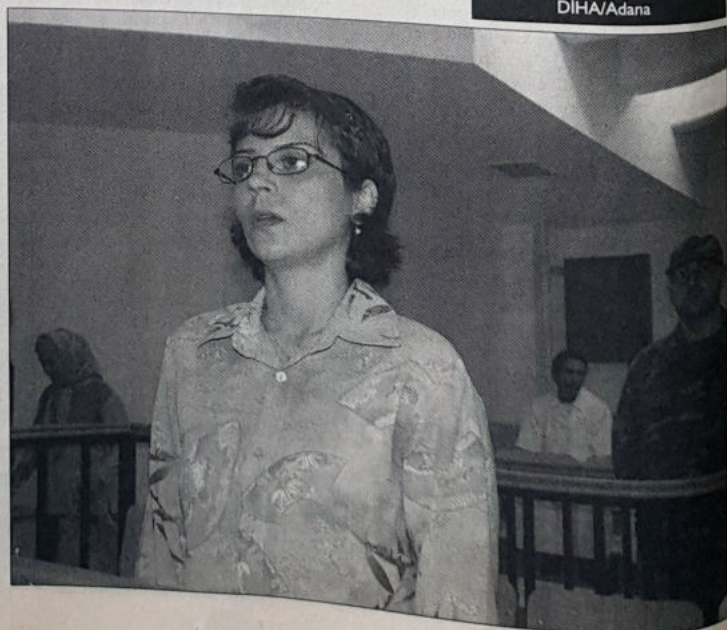
hevserê min jiyana min serobino kir, me jî jiyana min rizand" da.

Rabîa Aksin di sala 1990'an de ji hêla Murat Yoldaş û 2 hevalên wî ve hatibû rewandin û rastî tecawîza Murat Yoldaş hatibû. Piştê jî li ser navê 'pakkirîna namûsê' bi Murat Yoldaş re, bi zorê hatibû zewicandin. Aksin piştî 12 salan, di 31'ê Tebaxa sala 2003'yan de bi angaşa ku ew hertim rastî şiddeteke giran tê û hevserê wê, ew bi frotîna kerxaneyê tehdît dike, Yoldaş bi 5 guleyan kuşt. Li ser vî yekê der barê Aksin ku 2 zarokên wê hene de, jî 'kuştîna mirovan a bi zanebûn' jî hêla 5'emîn Dadgeha Cezayê Giran a Edeneyê ve doz hate vekirin û cezaya mûebetê yê

girtîgehê hate dayîn. Ceza jî hêla Dadgeha Bilind we, ji ber di bûyerê de tahrîka giran heye, cezayê wê wergerandibû 24 salan. Cezayê Aksin li ser îtiraza parazerên wê ya li

Dadgeha Bilind di 20'ê Sibata 2004'an de, bi angaşa ku 'tahrîka giran' heye hatibû betalkirin.

DIHA/Adana

Bê tehmûliya li dijî Kurdî didome

"Piştî ku me amancên komeleya xwe diyar kir, li ser pêşniyara hevalemê me, navê PELDA lê kir. Wateya wî navî 'şaxdana pelên daran' e. Ji ber wê wateyê me ev nav li xwe kir. Armanca me ew bû ku em ji wekî pelên darê şax bidin û berfireh bibin"

me û Weqfan de xala 31'ê min destnîşan dika ku komele nikarin di xebat û têkiliyên xwe yê fermî de ji bilî tirkî zimanekî din bi kar bin. Ji ber wê yekê jî ew bi navê PELDA nikarin destûr bidin xebatên komeleyê. Li dijî wê helwesta rayedarên dewletê jî ji bi biryar in ku navê PELDA bidin qebûlkirin.

'Ji bo Tirkiyeyê rûreşt ye'

Zeynep İnci jinekê ku di nav damezirînerên komeleya PELDA de cih digire û diyar kir ku wan gava ku serî li Qeymeqamiya Erxeniyê daye, rastî helwesteke kêfî hatine. İnci wîha got: "Piştî amadekariyên xwe, me ji bo fermiyeta komeleya PELDA serî li qeymeqamiyê da. Piştî demekê Maseya Komeleyan a Midûriyeta Ewlehiyê ya Erxeniyê bang li me kir. Li wê derê rayedarekî bi me re hevdiştin pêk anî û got ku gelo hûn dixwazin peyamekê bidin, an jî dixwazin xebatên komeleyê bikin? Piştî re ji me re gotin ku

divê navê 'PELDA' bê guhertin. Me ji wan re got ku armanca me ne peyam e. Lê wan dişa îdia kir ku li gorî xala 31'an jî derveyî peyvên tirkî hûn nikarin bi zimanekî din komeleyê bi nav bikin. Paşê em ketin nava lêkolînan. Derket holê ku nêzîkbûneke kêfî heye. Di wî warî de emê bi biryar têbikoşin ku navê PELDA li komeleya xwe bikin. Di pêvajoyeke ku Tirkiye ber bi Yekitiya Ewropayê (YE) ve diçe û sekinandina li ser navêkî kurdî jî bo Tirkiyeyê rûreşiyek e. Lê em di navê PELDA de bi îsrar in. Emê têkoşîna xwe ya hiquqî bidomînin."

'Emê weke pelên daran şîv bibin'

Yek ji jinên ku di xebata avakirina PELDA de cih girti jî Selvi Ozturk e. Ozturk anî ziman ku wan bi hêviyên mezin dest bi wê xebatê kiriyê û ew tu caran nikarin wateyê bidin wê helwesta Walitiya Amedê. Ozturk li ser navê PELDA wîha got: "Piştî ku me amancên komeleya xwe diyar kir, li ser pêşniyara hevalemê me, navê PELDA lê kir. Wateya wî navî 'şaxdana pelên daran' e. Ji ber wê wateyê me ev nav li xwe kir. Armanca me ew bû ku em ji wekî pelên darê şax bidin û berfireh bibin."

Ozturk, dibîrxist ku komeleya wan di encama hin pêdiviyên de derketiye holê û wîha axaftina xwe domand: "Li Erxeniyê komeleyek jinane tune û ya me yekemîn e. Di tevahiya civakan de jin bi gelek zoriyan re rû bi rû dimîne, lê li Erxeniyê vekirina komeleyeke jinane ji rewşa jinên din gelek cudatir e. Me rewşa jinane a li Erxeniyê di nava xwe de nixand û em gihîştin wê encamê ku divê navnîşaneke diyar hebe ku jin bikarin xwe li wir, zane bikin, pêş ve bibin û tevî jiyana civakî bibin. Me bi komeleyên jinane ên li Amedê re jî hevdiştin pêk anin ku em ji tecrûbeyên wan sûdê bigirin. Lê mixabin jî ber ku Walitiya Amedê destûr neda ku em bi navê PELDA komeleyê vekin niha lingekî me li hewa maye. Heta 10 ro-

jên din, heke em navê komeleya xwe neguherînin dê ji hêla dozgeriyê ve doz li me bê vekirin. Gelek projeyên me yê li ser perwerdekirina zarokan, tenduristiya jin û zarokan hene."

'Doz biçe DMME'yê'

Parêzerê Baroya Amedê Ramazan Kartalmiş jî der barê wê mijarê de ditênê xwe anî ziman û diyar kir ku helwesta wîlayetê jî aliyê zagonî de bê bîngê e wîha berdevam kir: "Di belgeya ku ji hêla Qeymeqamiya Erxeniyê ve hatiye şandin de tê gotin ku li gorî xala 31'ê min encar in ku navêkî tirkî li komeleya xwe bikin. Biryareke bi wî rengî tune ye ku ji derveyî navên tirkî bi zimanekî din nav li komeleyan neyê kirin. Piştî tirkîna komeleyê bi tenê dikarin dozê vekirin."

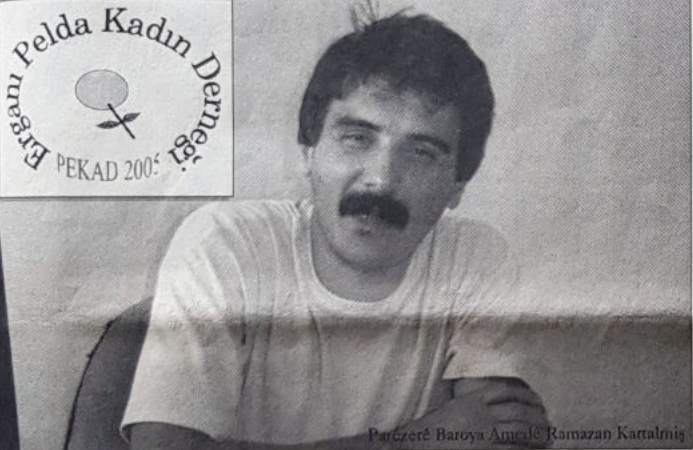
Kartalmiş diyar kir ku li Tirkiyeyê gelek sererastkirînerên zagonî çêdibin lê pratîkê de gelek tengasî tîr derxistin. Kartalmiş wîha got: "Li gorî krîterên Kopenhagê Tirkiyeyê sererastkirînerên zagonî çêkîrin. Di wî warî de gelek tengasî hene. Ji bo ku ev tengasî bi dawî bibin, tenê veguherînerên zagonî tîrî nakin. Divê berî her tiştî personelên ku van zagonan pêk bînin bîr perwerdekirin. Ev yek ne tenê pîrsgirêkeke siyâsî û hiquqî ye, di heman demê de, pîrsgirêkeke civakî ye jî. Heta ku Dewleta Tirk li meclîsa xwe bi hikûmeta ku desthilatdar e re Pîrsgirêka Kurd di warê çareserîya demokratîk de negire dest, ev pîrsgirêk bi dawî nabin. Dibe ku zagon to derbikêvin, lê sibe biguherin. Lê heke zagonên civakî wekî çandêke civakê bîrînin, wê demê ne 3-4 fermandar dikarin biguherînin, ne jî desthilatdar dikarin biguherînin. Ji bo wê jî têkoşîneke bê hempa pêwîst e. Divê jinên ku damezirînerên komeleya PELDA, di navê xwe de bi îsrar bin û heke li Tirkiyeyê çareser nebe wê dozê heta DMME'yê jî bibin."

Navenda Nuçeyan

Ji aliyekî ve di çapemenî û raya giştî ya Tirkiyeyê de îdiayên wekî qedexeyên li ser kurdî kêm bûne tîr kirin, li aliyê din jî, bêtehmûliya li dijî zimanê kurdî dewam dika. Li navçeya Erxenî ya Amedê komeleya jinane a bi navê PELDA ku ji aliyê komeke jinane ve hatiye avakirin, ji ber ku navê komeleyê bi kurdî ye nikare destûrê jî Walitiya Amedê bistîne.

'PELDA' wekî asteng nîşandan'

Li Erxeniyê komeke jinane ku di nav wan de jinên bi karên cuda re mijûl dibin hene, hewl dan ku komeleyeke jinane ava bikin û bi wê amancê hatin cem hev û dest bi kar û barê xwe kirin. Li gel hemû pîrsgirêkên aborî, civakî û bêderfetiyan hewldanên xwe domandin û ber bi armanca xwe ve çûn. Piştî amadekariyên teknîkî wan serî li rayedarên fermî dan ku karibin xebatên xwe bi awayekî fermî bidin destpêkirin. Lê ji wê gavê û şûnde astengiyên balêyê derket pêşiya wan. Walitiya Amedê bi hinceta ku navê komeleyê ne bi tirkî ye, destûr neda û xwest ku navê komeleyê di nava 10 rojan de bê guhertin. Maseya Komeleyan ya Midûriyeta Erxeniyê da zanîn ku di Zagona Ko-

Parêzerê Baroya Amedê Ramazan Kartalmiş

Batman wê bi Selîsê ve ronak bibe

Di 25ê Heziranê de, li Batmanê, rêxistîneke civaka sivil a jinane hebû. Di sî salên dawî de, bajarê Batmanê pêşiyê bi tekoşîna Kurdan ve hat rojevê, dî re bi hizbillah re hat rojevê û herî dawî jî, bi întîsarên jinane ve hat rojevê. Bajarekî ku herî zêde wêdîyê sed salan e, lê bi tevî ewqas eşan bi tîkiliyek germ ve, girêdayî jiyane ye. Çareserîya xwe jî, dişa bi afirandina rehên jiyane ve, di-de jiyandin. Li hemberî tundî û feodalîteyê, vekirina navendeke şewirgeheke jinane, li hemberî paşverûtiyên hundurîn jî, derbeke mezin e. Ji aliyê din ve jî, vekirina Navenda Şewirgeha Jinane Selîs a li Batmanê, rastî 2. Konferansa Tevgera Jinên Demokratîk hat û wateya wê jî

hebû. Ev yekê bû sedem ku jinên Batmanê û tevgerê hevdu nas bike û hembêz bike. Ev peymanê meşandina tekoşîna jinane a hevpar a li hemberî paşverûtiyê ye. Em pêvajoya dî wê, ji Sultan Yel ku xwe di damezirandin û vekirina şewirgehiyê de cih girtiyê de bihêlin...
"Ev 3 mehînan, me dest bi xebatên xwe kiriyê. Eger hûn pîrsa çima Batman, ji min bipîrsin, ezê bibêjim, pîrsgirêka Batmanê ya koçberiyê, bi salane heye û ev pîrsgirêk, pîr tîr jiyandin. Me xwest bi ankêteke ku pîrsgirêkên psikolojîk, çandî, civakî yê herêmê lêkolîn dika ve, dest bi xebatê bikin û me wisa jî kir. Ji xebatkara Navenda Şewirgehê Sosyolog Gulistan Taşkın, ankêta amade kir. Ankêta

di çarçoveya pîrsgirêkên civakî yê weke pîrsgirêka koçberî, perwerdehî, aborî, psikolojîk, çandî û civakî de bû. Ankêta li 3 taxan hat çêkirin. Taxa dewlemenda, taxa asta navîn û taxa xîzane... Keçên ciwan û jinên zewicî jî di nav de, em bi 100 kesan re axîftin. Encamên jî ankête derketin, gelek balkêşbûn. Pîrsgirêkên herî mezin ên jinane, perwerde, xwendin-nivîsandin, tenduristiya giştî û plansaziya malbatê, xîzaniya jî ber koçberiyê tîr jiyandin in. Ev pîrsgirêkan jî, herî zêde jinane dixê. Jin, nikarin tevî tu çalakîyên civakî bibin. Girêdayîna wan a bi eşîrê re, gelek bi hêz e û jin di nav mal de, tîr girtin. Bêguman, koçberî xwe jî dibe sedema gelek pîrsgirêkên psikolojîk. Encamên ku jî ankête derketin û xwestekên jinane bû sedem ku em navenda şewirmendiyê vekînin. Emê xebatên şewirmendîya ku asta jiyana civakî bilind dika û pîrsgirêkên wan ên psikolojîkî tedawî bikin, bimeşînin. Em 5 kes in. Ji hevalên me, 2 kes pîsporin, yek sosyolog, ya din jî psikolog e. Me navenda xwe, bi alîkariya şaredariya Batman û Navenda Şewirmendîya Selîs a Amedê ve, vekir. Em niha qursa xwendin û nivîsandinê didin. Di demeke nêz de 25 jin wê sertîfîkayên xwe werbigirin. Dişa li taxan, derbare plansaziya malbatê de, me semîner da. Jin gelek baş nêzik dibin. Pîrsgirêkên ji bo wan weke terapiyê bû. Me ev semîner jî,

Xwe îfade kirin xebatek mezin e, lê tîrê nake. Divê xebatên jinane hê jî zêdetirbe. Hin projeyên me hene. Di van mijaran de, em dixwezîn bi rêxistinên jinane re, di nav hevkarîyê de bin.

bi alîkariya navenda tenduristî ya şaristaniyê ve, pêk anî. Bi taybetî jî, ev dixwezîn balê bikişînin li ser wê xalê. Jin pîrsên derbare întîxare de, bi bersivên, normale! dibersivînin. Tê wê wateyê ku, hê jî rîskeke bi wî rengî heye. Xwe bilêvkirina jinane baş e, lê tîrê nake. Divê xebatên jinane zêdetir bin. Bi taybetî, hin projeyên me yê weke bicîhkirinê hene. Em dixwezîn ku hem di wê mijarê de û hem jî di mijarên din de, pişgiriya bidin hevdu. Li Batmanê, saziyêke jinane tenê serê xwe, nikare li ser lîngan bîmîne. Pîvanên feodal ên herêmê gelek diwar in. Weke mînak: -Eger li vir sînameyek vebe, hûnê biçin? -Na... Ji ber ku divê jî zîlamên xwe destûrê bigirin. Ji aliyê din ve, tundiya di nav malbatê de tîr jiyandin jî, gelek diwar e. Di serlêdanê de, mijareke herî sereke jî ewe. Jin gelek rîhet dernakevin derve, di nav mal de jî, îrade û mafê axaftina wê tune ye. Ji bo li gorî serdemê bîjî, gelek astengî li hemberî jî hene. Weke Navenda Şewirmendî Selîs a li Batmanê, bi zanebûna pîrsgirêkên xwe ve, emê xebatên xwe bidomînin."

Wergêr: Aysel Avesta AYDIN

Sultan Yel

Feministische golven

Vrouwen zouden een vredelievende invloed op de politiek hebben. Terwijl de mannen aan het front vochten, deden de vrouwen het werk en hielden de maatschappij draaiende. Zo bewezen zij hun staatsburgerschap waard te zijn.

Feminisme komt van het Latijnse woord femina, dat vrouw betekent. Het betekent streven naar meer rechten voor de vrouw. Het feminisme in Nederland begon ongeveer rond 1870. Deze eerste periode wordt de 'eerste feministische golf' genoemd. Dit duurde ongeveer van 1870 tot 1920. De positie van de vrouw verbeterde toen enigszins, maar rond 1960 bloeide het feminisme weer op en dat werd de 'tweede feministische golf' genoemd.

De Eerste Feministische Golf (1880-1919)

De oorsprong van het feminisme ligt in de Verenigde Staten, hier begon de eerste golf al eerder (1850-1920). Na 1870 heeft het feminisme zich ook in Nederland verspreid. In 1880 begon de Eerste Feministische Golf pas echt.

Onder invloed van de snelle modernisering en de industrialisatie, aan het einde van de 19e eeuw veranderde het leven van de mensen sterk. Er ontstond een gestaag groeiende middenklasse die profiteerde van de economische mogelijkheden die deze veranderingen boden. Een van deze veranderingen was een steeds strikter wordende scheiding tussen privé en openbaar. Het werk en de thuissituatie raakten los van elkaar. Bijvoorbeeld boeren en middenstand die normaal gesproken het bedrijf aan huis hadden, werkten nu in de handel of industrie elders.

In deze periode ontstonden er fatsoensnormen. Vrouwen mochten niet aan betaalde arbeid doen, daarom waren zij werkeloos. Thuis hadden vrouwen ook weinig te doen. Voor het verzorgen van de kinderen hadden zij namelijk dienstboden en kindermisjes.

De vrouw was geheel afhankelijk van de man, zowel ongetrouwd als getrouwde vrouwen. Dit stond in de zogenaamde Franse Code Civil, een wet waarin stond vastgelegd dat de vrouw handelingsonbekwaam was en geen enkele zeggenschap had over de kinderen en haar bezittingen. Ongetrouwde vrouwen werden door de familie onderhouden tot het

moment dat ze gingen trouwen.

In deze periode gingen steeds meer vrouwen zich afvragen waarom de individuele vrijheid, de gelijke rechten en het recht op individuele ontplooiing niet op hun van toepassing bleek. Waarom alleen mannen profiteerden van het kiesrecht en de verbetering van het onderwijs. Vrouwen gingen zich hier tegen verzetten, zo ontstond de Eerste Feministische Golf.

In 1919 kregen vrouwen ook actief kiesrecht, en in 1922 waren de eerste Tweede-Kamerverkiezingen waarbij vrouwen zelf konden stemmen. Er kwamen zeven vrouwen in de Kamer.

De Eerste Wereldoorlog heeft een belangrijke rol gespeeld bij de invoering van het kiesrecht voor vrouwen. Sommige organisaties legden de nadruk op de specifiek vrouwelijke kwaliteiten: als vrouwen stemrecht zouden hebben, zouden er in de toekomst minder oorlogen zijn. Vrouwen zouden een vredelievende invloed op de politiek hebben. Belangrijker was echter dat in de deelnemende landen bleek dat vrouwen prima in staat waren om de werkzaamheden van de mannen over te nemen. Terwijl de mannen aan het front vochten, deden de vrouwen het werk en hielden de maatschappij draaiende. Zo bewezen zij het staatsburgerschap waard te zijn. Maar een revolutionaire omwenteling bleef uit.

In de jaren dertig werd het feminisme minder actief, het waren de crisisjaren. Mensen hadden wel iets anders aan hun hoofd. Tijdens deze crisisjaren werd er in diverse landen, waaronder ook Nederland, geprobeerd om de betaalde arbeid van vrouwen terug te dringen. Dit deed het feminisme niet ten goede. Vrouwen werden als bedreiging gezien op de arbeidsmarkt, doordat hun uurloon laag was, ontstond er veel vra-

ag naar vrouwen. Alleen de betaalde arbeid van meisjes en ongetrouwde vrouwen werd geaccepteerd, als zij trouwen werd het niet meer getolereerd. Mede hierdoor was het interbellum een slechte tijd voor de vrouwen.

Dit kwam mede door de confessionele partijen, die hadden in deze periode veel invloed. Ze waren tegen het feminisme. Al hoewel de Socialisten en de Liberalen het hier ook over eens waren, waren zij toch minder extreem.

De feministen hebben zich over het terugdringen van de betaalde arbeid voor vrouwen nog wel verzet. Maar toch minder radicaal dan in het begin van de eerste golf. Hierdoor kun je zien dat het feminisme als politieke stroming bleef bestaan maar dat de golf ten einde was.

De Tweede Feministische Golf

In de jaren vijftig bloeide de economie weer op. Door dit verschijsel waren de eerste kenmerken van een tweede feministische golf er. In Nederland waren er inmiddels meer vrouwen met een hogere opleiding, door dit verschijsel waren ze zich bewuster. Dit komt waarschijnlijk mede door de eerdere invoering van verruiming van de leerplicht. Door deze aspecten ontstonden de eerste kenmerken van het feminisme in Nederland vroeger, in vergelijking met landen dan Frankrijk en Duitsland.

In de jaren zestig, vormde in Nederland een stroomversnelling

van positieve veranderingen voor het feminisme. Net als in de Eerste Feministische Golf waren er vier belangrijke strijdterreinen: arbeid, onderwijs, politiek en seksualiteit, huwelijk en gezin.

In deze positieve jaren nam het aantal betaald werkende gehuwde vrouwen toe. Dit werd alleen toegestaan als het gezin er niet onder leed. In deze tijd financierde de overheid dit niet. Maar niet alleen hier kwamen veranderingen, ook in het onderwijs kwamen er drastische veranderingen. De vrouwen hadden sinds de industrialisatie een enorme achterstand opgelopen, dit haalden zij in de jaren vijftig en zestig in. Op het gebied van politiek bleef ondanks het verwerven van het algemeen vrouwenkiesrecht een mannenzaak. Helaas werd dat door de bestaande politieke vrouwenorganisaties niet aangevochten om een aantal redenen. Op het gebied van de arbeid kwam helaas niet veel verandering, in tegenstelling tot de andere strijdterreinen. Op het gebied van bijvoorbeeld Seksualiteit, huwelijk en gezin kwamen veranderingen op het gebied van voorbehoedsmiddelen, abortus en het huwelijksrecht.

Ontwikkelingen sinds 1900 in Nederland

Vrouwen hebben sinds 1900 heeft een enorme ontwikkeling meegemaakt. Van onderdrukking naar vrijheid. Dat begon pas echt in de eerste feministische golf. De belangrijkste resultaten daarin

waren: Vrouwenkiesrecht. Mogelijkheden voor vrouwen om een opleiding te volgen. Meer mogelijkheden qua beroepskeuze voor vrouwen. Resultaten in de tweede feministische golf waren: Betaalde arbeid voor vrouwen steeg. Meisjes haalden hun achterstand in het onderwijs op de jongens in. Er kwamen veranderingen in het denken over seksualiteit en op het gebied van voorbehoedsmiddelen, abortus en het huwelijksrecht.

De gevolgen van deze ontwikkelingen waren dat vrouwen steeds meer gelijk aan mannen kwamen te staan en dat ze zich ook met de politiek konden gaan bemoeien. De vrouw kreeg inspraak in de maatschappij maar ook in het gezin. Het is nu voor een vrouw mogelijk om zelf betaalde arbeid te verrichten en ze hoeft dus niet meer afhankelijk te zijn van man of familie. De feministen van toen hebben door de jaren heen een belangrijke rol gespeeld voor de vrouwen van nu. Het is dankzij hun dat wij nu onze mening kunnen geven en onafhankelijk kunnen zijn. Een vrouw van nu moet de feministen van toen dankbaar zijn.

Deze ontwikkelingen zijn in Nederland veel vooruit gegaan. Maar als we het over vrouwen rechten hebben in het verleden, Midden-Oosten en Afrika, moet er weer net als in de eerste feministische golf en de tweede feministische golf gestreden worden voor het vrouwenrechten.

THE WOMAN VOTER
THE CLOCK THAT HAS NOT BEEN PUT BACK.

1840
1848
1869
1902
1912

SEE HOW SHE GROWS!

Karadenizin Çayı Kadınının Omzunda

Karadeniz'in yaşam kültürüyle özdeşleşen, ekonomisini ayakta tutan çay, kadınların omzunda. Sabahın ilk ışıkları ile başlayan çay toplama işi, güneş batana dek sürüyor. Çoğunlukla yağmur altında çalışan ve bel fitiği tehlikesiyle karşı karşıya kalan kadınlar, sigortasız çalışmalarına rağmen, emeğin kutsallığının keyfini yaşıyor.

Karadeniz'de mevsim; çaydan öncesi ve sonrası diye ikiye ayrılıyor. Çay ile birlikte yaşam tek tarafa akıyor, çay dışında tüm işler dururken, gece ve gündüz bile bu mevsimlik işe göre ayarlanıyor. Artık bir ritüele dönmüş çay toplama işi kadınların omuzlarında yürüyor. Çalışan ya da çalışmayan; okumuş ya da okumamış; genç ya da yaşlı tüm kadınlar, yanlarına gençleri de alarak, yılda 45 gün aralıklı olarak üç kez kendini yineleyen çaya yetişiyor. Karadeniz'de erkeklerin çoğunlukla kamyon, tır şöförü olması, kadınları çay toplama işiyle özdeşleştirmiş. Kadınlar, işin tüm zorluğuna rağmen, bu durumdan şikayetçi değiller. Çay toplamak, tüm zorluklarına rağmen her mevsim kendini yineleyen bir ritüel çünkü. Tepelere şekli veren küçük küçük tarlalarda kadınlar yan yana Çay Makası ile çayı işliyorlar. Tarlasındaki çayları kesen, diğerinin yardımına yetişiyor. Öğle yemeğinden ise dalından koparılan taze domates ve salatalıklar hep beraber yeniyor.

Yağmur altında çay

Trabzon'dan Hopa'ya giderken, sahil boyu tarlalarda, kadınların çay topladığına tanık oluyoruz. Hopa'ya varınca ilk iş, en yakın köylerden olan Yoldere Köyü'nde

çay toplayan kadınlara misafir oluyoruz. Henüz ortalığı dahi gözlemleyemeden, Karadeniz'in her an bir sürpriz yapacak gibi duran muzip havasında, yağmuru tadıyoruz. Biz bir yerlere saklanmaya çalışırken, kadınlar yağmurluklarını giyip devam ediyorlar çay kesmeye. Aralarında yaşlı bir kadın yüzünde kocaman bir gülcükle bize bakıyor. Adının Şahize Altinkaya olduğunu öğrendiğimiz 60'lı yaşlarındaki bu kadın, bir yandan elindeki makasla çay toplama işi sürdürürken, diğer yandan arada bize bakış fırlatarak, yağmurdan kaçmamızın komik olduğunu söylüyor. Karadeniz'de yağmurdan kaçmanın mümkün olmadığını öğrenirken, biz ona, o bize gülüyor. Yıllanmış yaşına rağmen, çevik vücudu, pürüzsüz parlak teni ile şaşırtıyor bizi Şahize Ana. Doğanın ve elbette dolu dolu kahkahaların gençliğin iksiri olduğunu doğruluyor. Hiç aralıksız, Karadeniz insanının tez canlılığı ile topladıkları çayları büyük bir çuvalın içinde sıkıştırarak, hazır hale getiriyorlar. Toplanan çaylar, tarlalardan patikalarla yola çıkarılıyor omuzlarda. Ardından da çayı toplayan araba, beklenmeye başlıyor. Yağmur biraz dinince sohbebe başlıyoruz.

Toprakten gelen gençlik

Şahize Altinkaya, küçük yaşlardan itibaren çay toplayarak büyümüş binlerce Karadeniz kadınından biri. Yılda üç kez topladıkları çay

zamanı ile hayatı da parçalara bölüyorlar. Ortalama 15 gün süren çayın her bir dönemi için günler öncesinden hazırlıklar yapılıyor. Çay işinin kadınların omuzlarında yıllardır süredir geldiğini söyleyen Altinkaya, geçmişlerinin çaya bağlı olduğunu ve bu yüzden çalışmaktan şikayetçi olmadıklarını belirtiyor. Sigortasız çalıştıkları için hastalandıkları zamanlarda zorluklar yaşadıklarını anlatan Altinkaya, kadınların emeklerini işleyen uygulamaların hayata geçmesini istiyor. Çay tarlalarında yaşamı öğrendiklerini anlatan Şahize Ana, topraktan geçmenin, çalışmanın değerinin genç kuşaklar tarafından yeterince bilinmediğini düşünüyor. Toprak ile haşır neşir olmadan yaşayamayacağını da vurguya dile getiren Altinkaya, emeğin kutsallığına inanıyor.

Bel fitiği tehlikesi

Çay toplayan kadınların en büyük sıkıntısı erken yaşlarda başlayan bel fitiği hastalığı. Her defasında ortalama 15 gün süren çay işi, özellikle 40'lı yaşların üzerindeki kadınların doktor doktor gezmesine neden oluyor. 45 yaşındaki Sevim Akay, bel fitiği hastalığını taşıyan kadınlardan. Gençliğinde 50-60 kilo çayı sırtladığını anlatan Akay, şimdi sadece çayı kesmekle yetiniyor. Onun yerine çay çuvalarını gelinleri sırtlıyor. Çay, eylül ayı başlarında son bir kez daha toplanacak, ardından tarlalar gelecek yılın nisan ayına kadar dinlenecek. Kadınlar da kuşaktan kuşağa bilgilerine yenileyerek aktarmaya devam edecek.

Çay, mevsimi sona erdiğinde

hastalıklarından, yorgunluğundan öte güzel taraflarını akıllarda bırakıyor. Kimileri iş, kimileri okul için ayrı kentlerde yaşayan aile bireylerine son kez bir araya getiren çay işi, birlikte ter dökmenin güzel günlerine eş. Kimi zaman misafirler bile çaya denk getirilmeye çalışılıyor. Çay bitince yollar da ayrılıyor; öğrenciler okula, çalışanlar işlerine, herkes kendi evine dönüyor.

Çay, Karadeniz için sadece bir ekonomi kaynağı değil, aynı zamanda geleneksel ilişkilerin devam ettiği, kadınların yaşama dahil olduğu sosyal yaşam alanlarının yaratıldığı bir doğal bölge...

Müjde Arslan

İstanbul

Dikkat! Saçınız sizi ele veriyor!

Saçlarımız; başımızın tatlı belası, sürekli uğraştığımız, ama günlük yaşamın rutini içinde neden bu kadar uğraştığımızı hiç düşünmediğimiz saçlarımız... Cinsel tercihlerimiz, yaşımız, dahil olduğumuz sosyal sınıf, kimi zaman politik görüşlerimiz ve psikolojik durumumuz hakkında en açıkla delilleri sunan sevimli oyuncağımız...

Peki saçlarımız hayatımızda neden bu kadar önemli bir yer tutar? Ortaya kapalı saçlardan, Devrim-öncesi Fransa'sında ki abartılı topuzlara ve günümüzün pembe boyalı punk'larına dek kadın saçının tarihi nasıl şekilleniyor? Politik bakışımız ve etnik kökenlerimiz saçlarımızı nasıl yansıyor? Günümüzde kadınlar neden saçlarını kimliklerinin merkezine oturtuyorlar? Aşk ve ergenlik mücadelelerinde saç nasıl bir rol oynuyor? İş yerinde saçlarımız bize hangi kapıları açıp hangi kapıların yüzümüze kapamasına neden oluyor? Kadınlar yaşlanma veya hastalık sonucunda saçlarında oluşan değişikliklerle nasıl mücadele ediyor?

Amerikalı sosyolog ve kadın araştırmacısı uzmanı Rose Weitz, hem sosyolojik

temellere oturan hem de bir solukta okunan eğlenceli kitabında tüm bu sorulara yanıt veriyor.

Kitabın ön kapakından

Kadının Kaleminden

“Gözlerimi de Al”

arasında şiddet, tahakküme dayalı kurulan ilişkilerin her iki cinsten de ne gibi ruhsal ve fiziksel yaralara, hastalıklara ve sakatlıklara yol açtığını sorgulatması açısından izlenmeye değer.

Yönetmenliğini Iciar Bollain'in yaptığı filmin başrollerinde ise Laia Marull, Luis Tosar ve Candela Pena oynuyor.

ulusal ve uluslararası 22 festivalden 48 ödül alan “Gözlerimi de Al” (Take My Eyes) son dönem İspanyol sinemasının başarılı yönetmenlerinden Iciar Bollain'in filmi. Filmde aile içi şiddet çarpıcı bir şekilde işleniyor ve hiçbir şeyin yolunda gitmediği bir evlilik anlatılıyor. Filmdeki kadın kahraman Pilar, kocası Antonio'dan sözlü ve fiziksel şiddet görmekteydi.

Pilar soğuk bir kış gecesi oğluyla birlikte evden kaçarak ve kız kardeşinin evine sığınır. Ancak kocasına olan aşkı sürmektedir. Kocası da Pilar'ı kazanmak için terapiye gider. Bu terapi, kadınlara şiddet uygulayan erkeklerin katıldığı bir terapi grubudur. Antonio, ailesinde yaşadıklarından ötürü aşışılma, küçümseme nedeniyle yaşadığı güvensizliğin öfkesini karısından çıkarmaktadır. Antonio, sevgi, öfke, kaybetme korkusu, şiddet ve pişmanlık içindeyken, Pilar da sevgi, teslimiyet, korku, güvensizlik, fedakarlık duyguları içindedir.

Film, salt doğu toplumlarına özgü bilinen aile içi şiddetin Avrupa'da da nasıl yaşandığını gözler önüne seriyor.

“Gözlerimi de Al” kadın ve erkek

TE DOY MIS OJOS
TAKE MY EYES
A film by ICAR BOLLAIN
LAIA MARULL LUIS TOSAR CANDELA PENA ROSA MARIA VARGA SENG CALLEJA KITI MANLEYA

Kazım Koyuncu Dağların da Yüreğinde...

Ilk, Didou Nana şarkısıyla duymuştum Kazım Koyuncuyu... Ne güzel söylüyordu... Lazca söylediği bu şarkının sözlerinin anlamasam da yürekli sözleri olduğunu hissetmek zor değildi... Ki zaten bir şarkıcıyı hissetmek için de illa ki, sözlerini anlamak gerekmiyordu... Tıpkı Gönül Yarası filminde Meltem Cumbul'un sözlerini anlamadığı halde hissedip de ağladığı Kürtçe ezgi için olduğu gibi... Ve bu güzel sesi, bu güzel yorumcuyla tanımak istemiş, kısıtlı imkanlarımızla biraz olsun tanımaya çalışmıştım... Bu kadar genç olması, bu kadar yerel kültüre sanlıyor olması beni ona daha çok çekmişti... Yürekli bir insan olduğu her ezgisinden anlaşılıyordu... Laz kültürünü en iyi şekilde işlemeye çalışmıştı... Adeta kültür katliamcılarının nispet, en duru yorumlarıyla Laz kültürünü yüreklerimize naksetmeyi başarıyordu... Demokrat ve sanatçı kişiliği, yaratıcı yorumları ise gözden kaçacak gibi değildi...

Ölüm ne kalleştir... Ansızın alır gençleri aramızdan... Ama bu kadar gençken ve en verimli çağındayken hayata veda etmek zorunda kalmak... Ne beter bir acı... Hemen her kesimden insanların yoğunca etkilendiği bu ansız ölüm belki de en fazla Kazım'ın kuşağından olanları etkiledi... Bugünün otuzlu yaşlarında olanlar,

yani bizler, doksanlarda gençlik yıllarımızdaydık... O kamı deli çağlarımızdaydık... Ne kadar dirençli ve ne kadar kendimizden emindik...

Reel sosyalizmin yıkıldığı günlerde, bizler yıkıntılara aldırma-sızın, çözüleni görmeksizin, kurtuluşu ve çözümü orda arayan, sosyalizme inançta hiçbir taviz vermeyen, romantik ve birazda idealist devrimci-demokratlardık... Yaşama, mücadeleye, sanata edebiyata vb. hemen her alana bakışta hala o diri, o coşkunu inancın sonuna dek taşırdık... Konjektürel realitein nokta koyduğu bir gerçeği, aynı yönetimlerle ısrarla sürdürme yanlılarıydık... Her davranışımıza, her hareketimize damgasını vuran bu düşünüş biçimiydi... "Bitti" denilene "bitmedi" diye direnen, acıları ve sevinçleriyle hikayesi farklı olan bir kuşaktık... Belki de bizim kuşağın farkı, bu ayrıntıda gizliydi... Bizler Kürt, o ise bir Lazdı...

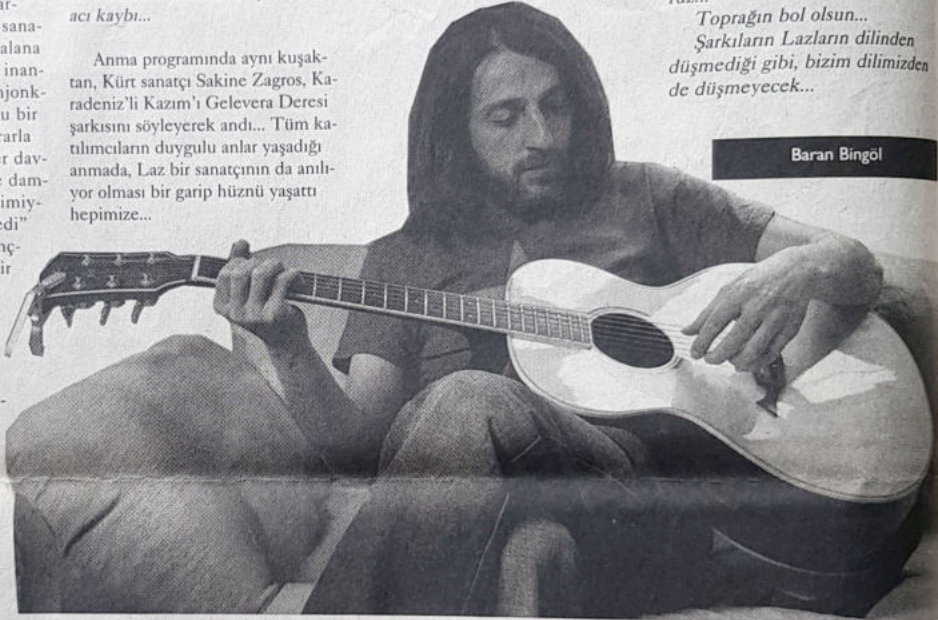
Uzaklarda duyduk aramızdan ayrılışını...
Uzaklardan hissettik Karadeniz 'le duygu ortaklaşmamızı...
Ve uzaklarda andık Kazım
Koyuncu 'yu...

*Nasıl mı andık?
Bir dağ ve deniz buluşmasında andık onu...*

Bir Karadeniz ve Kürdistan buluşmasında andık...

Haziran ayı, gerilla mücadelesinde önemli kayıpların verildiği bir ay... Şehitler için anma töreni hazırlıkları esnasında duyduk bu acı kaybı...

Anma programında aynı kuşaktan, Kürt sanatçı Sakine Zagros, Karadeniz 'li Kazım 'ı Gelevera Deresi şarkısını söyleyerek andı... Tüm katliamcıların duygulu anlar yaşadığı anmada, Laz bir sanatçının da anılıyor olması bir garip hüznü yaşattı hepimize...

Baran Bingöl

Bu arada; hiç başımızdan eksik olmayan gökyüzüne, günün karanlık saatlerine, ara sıra kopsa da fırtınalara, bir gün boğulacağımız denizlere, eski günlere, neler olacağını bilmesek de geleceğe, kötülüklerle dolu olsa bile tarihe, tarihin akışını düzeltmeye çalışan tüm güzel yüzlü çocuklara, Donkişotlar 'a, ates hırsızlarına, Ernesto "Ç'e" Guevara 'ya, yollara-yolculuklara, sevgililere, sevimlere, sadece düşleyebildiğimiz olamamazlıklara, üşürken ısınmalara, her şeyden sıcak annelere, babalara ve tadını bütün bunlardan alan şarkılara kendi sıcaklığımızı gönderiyoruz. Kötü şeyler gördük. Savaşlar, katliamlar, ölen-öldürülen çocuklar gördük. Kendi dilini, kendi kültürünü, kendisini kaybeden insanlar, topluluklar gördük. Yanan köyler, kentler, ormanlar, hayvanlar gördük. Yoksul insanlar, ağlayan anneler, babalar, her gün bile bile sokaklarda ölüme koşan tinerci çocuklar gördük. Biz de öldük. Ama her şeye rağmen bu yeryüzünde şarkılar söyledik. Tesekkürler dünya.

Kazım Koyuncu

Kedi, Gelincik ve Yavru Tavşan

Yavru tavşanı "saray." Bir sabah bayan gelincik zaptetti yavru tavşanın sarayını.
Vay kurnaz vay! ev sahibi evde bulunmadığından kolay oldu bu iş hemde pek kolay.

O gün şafakla çıkıp gitmişti tavşan. Kırklar kekik kokuyordu, mis gibi kekik. Bizimki yiyip içip mahzenine döndüğü zaman gelincik pencereye dayamıştı burnunu. Tavşan orada görünce onu:
"Hey, bayan" dedi, "çıkınız hemen baba yadigarı evimden.

Yoksa haber yollarım bütün farelere." Cevap verdi sivri burunlu gelincik:
"Toprak onu ilk ele geçirenindir."
Savaşmaya değeri doğrusu.
"Ne tuhaf iş" dedi gelincik, "burası bir krallık olsa bile,

tapusunu şuna, buna, hatta bana değil de filanca oğlu falanca tavşana kim vermiş?"

Falanca tavşan söz açtı geleneklerden:

"Ben" dedi, "ben, kanunen sahibim bu yere. Burası babadan oğula kalır kanuna göre. Böylelikle filandan kaldı falana falandan kaldı bana. Sanki 'ele ilk geçirmek' kanunu daha mı iyi?"

Gelincik, "uzatmayalım" dedi. "Davamızı halletsin, gidip görelim de Kedi'yi."

Keşiş gibi inzivada yaşayan bir Kedi idi gelincik'in söz ettiği Kedi. Yüzü gülerdi her zaman. Evliya gibi bir şey, narin ve de kibardı. Karışık işleri halletmekte de uzmandı.

Teklifi kabul etti tavşan. İşte ikisi de Kedi'nin karşısındaydı.

"Yaklaşın çocuklar, yaklaşın" dedi Kedi, "artık ihtiyarladık da sağır oldum biraz sağır."

Yaklaşti ikisi de çekinmeden. Bizim sofu Kedi de tam vaktinde doğruldu dinledi davacıları. Ve konuşmaya başladı.

"Toprak kimsenin değildir. Toprak kendisininindir.

Hepimizindir. Birlikte yaşayın. Dost olursanız ikinizde topraksız kalmasınız" dedi ve ekledi, "hadi kavga edin. Biriniz birinizi öldürecek. Biriniz toprağın altında biri üstünde yaşayacaksınız. Sonuçta ikinizde toprağınızın."

Gelinci ve Tavşan Kedi'nin sözleri karşısında kendilerinden utandılar. Sonra ikisi de dost olduklar ve aynı topraklarda aynı büyük saraylarda, aynı büyük dünyada birlikte yaşadılar. Bir sürü dostlar edinmeyi de unutmadılar.

Bilmece

- 1- Bir gün filin birine araba çarpmış. Fili hastaneye kaldırmışlar. Arkadaşı sinek de yanında gitmiş. Niçin ?
- 2- Çarğı çattım bacaya attım ?
- 3- Yedi delikli tokmak bunu bilmeyen ahmak ?
- 4- Uzaktan baktım bir karataş yanına gittim dört ayak bir baş ?
- 5- Yeşil mantolu, kırmızı elbisesi, siyah düğmeli ?
- 6- "Er" dedim "met" dedim "git şuraya yat" dedim ?

Cevaplar: 1- Kan vermek için 2- Terazî 3- Bas 4- Kaplımbağır 5- Karpuz 6- Sığırge

Uçurtma

Evin bahçesinde oturmuş çay yudumluyorduk. Birden sert bir cisimin başıma deyme-siyle sarsıldım. O acıyla kafamı tuttum ve aynı anda bir kuş çay tepsimizin orta yerine düş-müştü. Kuş çay tepsisinde can çekişirken bende, kafamın ağrısından can çekişiyordum. Bir anda par-maklarımın arasından kan sızmaya başlamıştı. Bir-den bahçenin kapısı çalmaya başladı yanıma ki arka-daş gidip kapıyı açtığında küçük bir çocuk:

"Kuşum bahçenize düştü alabilirmiyim" diyor-du. Arkadaşımın çocuğa sert çıkışacağını önceden sezindiğimden; "bırak yanıma gelsin" dedim.

Çocuk yanıma gelir gelmez elimdeki kuşu alma-ya çalıştı. Ama ben vermedim. Yanıma oturmasını, sapan yapmanın ve kuş öldürmenin zararlarını an-lattım.

"Senin sapanını vermeyeceğim ama sana yeni bir oyuncak yapacağım. Yarın gelir alırsın oldu mu? Adıda uçurtma" dedim. Çocuk anlamamıştı. Uçurt-manın ne olduğunu.

Israrla sapanını istedi. Ancak vermedim. Yarın sabah geldiğinde vereceğimi söyledim.

Ertesi gün bir çok çocuk beraber gelmişti. Ben bunu önceden tahmin ettiğim için bir kaç uçurtma

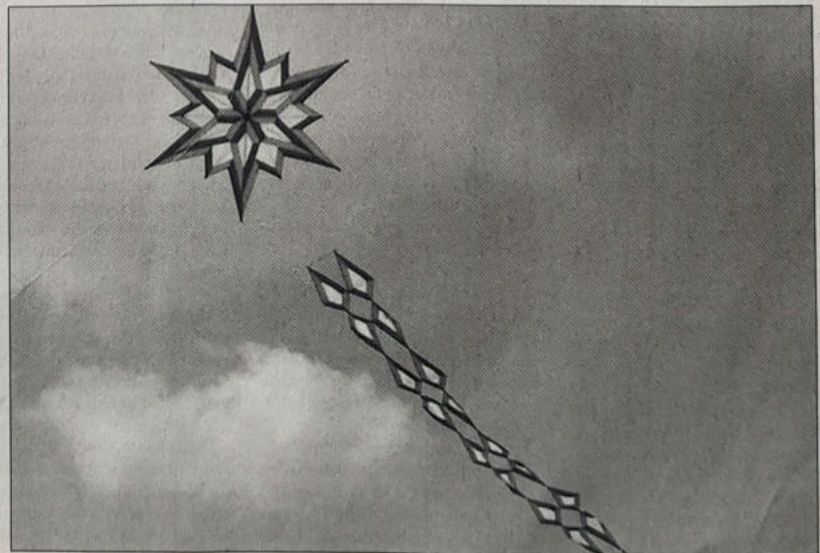
da fazla yapmıştım. Gelenler uçurtma için gelme-mişlerdi, ne olduğunu bile bilmiyorlardı. Sadece ar-kadaşının sapanını almaya gelmişlerdi. Yeni oyun-caklarını bir bir ellerine verdim ama, onlar yinede sapanlarını istemekten vazgeçemediler. Çünkü uçurtmanın ne olduğunu bilmiyorlardı. Dışarı çık-tım ve onlara uçurtmanın nasıl uçurulduğunu öğret-tim. Yeni oyuncaklarını çok sevmişlerdi ve eski oyuncaklarını unutmuşlardı.

Ertesi gün bir çok çocuk yanıma gelmişlerdi. Uçurtma istiyorlardı. "Öyle emeksiz uçurtma sahibi olmak yok" dedim ve uçurtma malzemelerini aldım. Çocuklara çevreme çember oluşturmalarını söyle-dim. Sonra uçurtma yapmayı öğrettim. Hepsi se-vinçle evlerine gitmişti.

Ertesi günü sabah uyandığımda gökyüzünde bir çok uçurtma gördüm. Şaşırmıştım gökyüzü uçurtma olmuştu. Sevinmiştim, hayretler içinde kalmıştım öte yandan.

Evet biz büyükler çocuklara ne öğretirsek onu öğ-retirirler. Aksi takdirde hem kendi kafamız kınılır hem de kuşlar ölür.

Dilşah Koç

Hadi beni boyaaaaa

Zamanın Tanığı Meşe Ağaçları

Eskimeyen bir dost gibi hep sizinle, hep ayakta. Yaşlandıkça bilgeleşen, yeşillendikçe umudu büyüten zamanın en mütevazî tanığı. Ne kadar budasanız da hep kendisi olan, hep yinelenen yeşilliğiyle umudu anlatan. Kendin olabilmenin ve umudu hep diri tutmanın sembolü meşe ağaçları

Meşeler, çoğunlukla ağaç, az olarak ağaççık ve boylu çalı görünüşünde, kışın yaprağını döken ya da herdem yeşil, bir evcikli odunsu bitkiler olup, Türkiye florasında önemli bir yer tutarlar.

Bu bitkilerin kabukları önceleri düzgün, sonraları kalın ve yırtılmış durumda olup, esmer renktedir. Yapraklar, değişik boyutta, kenarları loplolu, dişli, ender olarak tamdır ve kısa ya da uzun saplıdır. Meyveler silindirdir, fişek veya yumurta biçiminde olup, düzgün nus meyve durumundadır. Meyvelerin alt bölümü bir kadehçik (kupula) içine oturmuştur. Kadehçikğin boyu kısa ya da uzun olur, dış yüzü pullarla kaplıdır. Türkiye'de meşe ağaçlarının 18 türü bulunuyor.

Meşeler; odunlarının anatomik yapıları, meyvelerinin olgunlaşma süresi, yaprak ve kabuk özelliklerine göre 3 gruba ayrılır.

1. **Akmeşeler**; Saplı meşe, Istranca meşesi, Macar meşesi, Doğu Karadeniz meşesi bunlardandır.

2. **Kırmızı Meşeler**; Lübnan meşesi, Makedonya meşesi, İran palamut meşesi, Anadolu meşesi kırmızı meşe grubuna girer.

3. **Herdem Yeşil Meşeler**; kermes meşesi, Pırnal meşesi, Boz Pırnal meşesi de herdem yeşil olan meşelerdir.

Meşenin yetişme ortamı

Ortalama yağışın 350 mm'nin üzerinde olduğu, su tutma kapasitesi yüksek, genellikle yeterli kadar kil ihtiva eden topraklardır.

Meşe cinsinin halen 200 den fazla türü, çok sayıda alttür; Kuzey yarımküresinin ılıman bölgelerinde çok geniş ormanlar kurmuştur. Bazı taksonlar ise tropiklerde ve yüksek dağlık bölgelerde kendine yaşama alanı bulmuştur.

Yaşam kaynağı Meşe ana

Meşe, derin ve saçak kök sistemi ile toprağı korur ve erozyonu önler. Yeraltı sularının geçirgenliğini artırdığı gibi, yağış sularını yeraltına indirerek yeraltı sularının, kaynakların ve akarsuların beslenmesini, sürdürülebilirliğini sağlar. Çeşitli hayvanlara doğal barınak olur. Yaprakları ve meyvaları ile toprağı ve hayvanları besler, ıslah eder. Ekolojik, ekonomik ve biyolojik değere sahiptir.

Yani meşe ağacı doğanın doğaya sunduğu, bir çok canlıya analık yapan yaşam kaynağı aynı zamanda.

Türkiye'nin doğa anıtları

Çankırı'nın Karacaözü köyündeki Karacaözü Anıt Meşe Ağacı dünyanın en yaşlı meşe ağaçları arasında yer alarak Anadolu meşe denizinde bir anıt olarak kabul edilmektedir. Denizden 900 m yükseklikte, 12 metre çevresi ve 7 metre boyu ile dünyanın birçok yerinden ziyaret edilmektedir.

Yine 250 yaşında, 25 m. boyunda, 1.20 çap ve 3.7 çevre genişliğindeki Sinop-Kızılcaelmalı meşesi Türkiye'de bilinen en önemli doğa anıtları arasındadır.

Nilay Çelik

Karacaözü Anıt Meşe Ağacı

Yaşlı Kadın İle Meşe Ağacı

Kuraklık o yıl, New Jersey'in yemyeşil çayırlarını kahverengine çevirmiş ve tüm New Jerseylilerin gurur kaynağı yüzyıllık dev ağaçların yapraklarının zamanından önce dökülmesine neden olmuştu. Kuraklığın kırküçüncü gününde, küçük bir kentin yoksullar mahallesinden geçen Tom Greenfield adlı genç bir tarım uzmanı, tozlu yolda bir kova suyu sürüklercesine taşıyan yaşlı bir kadına rastladı. Otomobilinin camını indirdi ve yaşlı kadına seslendi:

"Sizi gideceğiniz yere kadar götürülebilir miyim, bayan?"

Yaşlı kadın teşekkür etti ve bir kilometre kadar geride kalan evini işaret etti:

"Zaten şu kadar kısa bir yoldan geliyorum" dedi ve yüz metre ötedeki dev bir meşe ağacını göstererek "zahmet etmenize gerek yok..." dedi. "İki üç adımlık yolum kaldı." Greenfield, kadının bir kova suyu ne yapacağını merak etti. Onu arka-

sından izledi. Yaşlı kadının, zorlukla taşıdığı kovayı bahçenin uzak bir köşesindeki büyük meşe ağacına kadar sürükleyip, sonra da kovadaki suyla meşe ağacını suladığını görünce, hem hayran kaldı, hem de şaşırıldı. Yanına yaklaştı ve sordu:

"Bu ağacı sulamak için mi o bir kova suyu bir kilometre öteden taşıdınız? Güçlükle kaldırdığınıza göre kova galiba çok ağırdır."

Yaşlı kadın, genç adama gülümseyerek baktı.

"81 yaşındayım. Bu ağaç ise, yaşımdaki tek dostum. Küçük bir kızken arkadaş olmuştum onunla. Şimdi hiçbir yaşamayan tüm arkadaşlarımla bu ağacın çevresinde, bilseniz ne oyunlar oynadık, onun gölgesinde nasıl dinlendik... Bu ağaç kurursa ne yaparım, ben?"

Genç tarım uzmanı, yüzyıllık dev meşe ağacına uzun uzun ve dikkatlice baktı. Deneyimli göz, ağacın giderek kurumakta olduğunu görmekte gecikmedi. Yaşlı kadın,

meşe ağacıyla arkadaşlığını anlatmayı sürdürdü:

"Annem beni azarladığı zaman bu ağaca tırmanırım, onun kollarına sığınırım" dedi. "Nişanım, parmağıma nişanı ağacın altında taktı. Benim için böylesi anılarla dolu olan bu ağaç için, bir kilometre öteden bir kova su taşımamı gerçekten çok mu görüyorsunuz?" Yaşlı kadın ertesi gün elinde su kovasıyla yine meşe ağacına giderken, ağacın çevresinde beş altı işçinin çalışmakta olduğunu gördü. Kovayı yere bıraktı ve işçilere doğru koşarak "bırakın ağacımı" diye bağırdı. "Dokunmayın benim ağacıma..." İşçilerin başındaki adam kasketini çıkardı ve yaşlı kadını saygıyla selamladı: "Ağacınıza kötü bir şey yapmak için değil, onu kurtarmak için geldik, hanımefendi" dedi. "Ağacınızın köklerinin çevresinde kanallar açtık ve onları tankerimizin deposundaki suyla doldurarak, ağacınızı bol bol suladık."

"Yaşlı kadın tankerin üzerinde yazılı olan "Greenfield Fidanlığı" adına takıldı." Fakat ben sizi çağırma-dım. Kim gönderdi sizi buraya?" Adam, saygılı tavıyla yanıt verdi: "Bizi buraya gönderen kişi, adını söylemedi, efendim" dedi.

Yaşlı kadın, yeterli suya kavuşan arkadaş meşe ağacının altında durdu ve işçilerin tek tek ellerini sıktıktan sonra bindikleri kamyonun arkasından yaşlı gözlerle baktı.

"Annem beni dövdüğü ya da azarladığı zaman bu ağaca tırmanırım, onun kollarına sığınırım"

Anne Sütü Ve Önemi

sağlayacak faktörleri içerir. Anne sütüyle beslenen bebeklerde ishal, solunum yolu ve diğer enfeksiyon hastalıkları daha az görülür veya görülse bile daha az şiddette seyredir.

Anne sütü bebeğin büyümesi ile birlikte gelişmesini hızlandırır ve bünyesinde bebeklerin gereksinimleri olan bütün besin öğelerini içerir.

Anne sütü ile beslenmiş çocuklarda egzama, alerjik hastalıklar, diş eti hastalıkları, kanser ve diya-bet gibi hastalıklar daha az görülmektedir.

Anne sütünün sindirimi kolay-

dır. Meme emme sistemi çocuğun yüz kaslarının ve kemiklerinin gelişmesini sağlar.

Emme işlemi çocuğun psiko-sosyal gelişimine katkıda bulunur. Anne ile bebek arasındaki bağın da güçlenmesini sağlar.

Emzirme anne için de birtakım faydalar sağlar. Doğumdan hemen sonra emzirme annenin doğum sonrası kanama riskini azaltır.

Bebeğin annesini emmesinin anneyi idrar yolu enfeksiyonlarından, göğüs ve yumurtalık kanserinden koruduğu düşünülmektedir. Emzirme süresinin uzunluğuyla ilişkili olarak kanser riski azalmaktadır. Emzirme ilk 6 ayda yumurtlamayı ve adet görmeyi geciktirir.

Anne tam olarak emziriyor ve adet kanamaları başlamamış ise ilk 6 ay gebe kalma riski çok düşüktür. Adet kanamaları başlamışsa veya tam olarak emziremiyorsa veya bebek 6 aylık olmuşsa aile planlaması yöntemleri mutlaka kullanılmalıdır.

Anne sütünün erkenden gelmesi, bol olması ve uzun süre devam etmesi için, bebeklerin doğru doğmamış anne göğsüne konarak, memeyi emmelerini sağlamaya çalışılmalıdır. Yeni doğum yapmış anne yorgundur ve sütü yoktur diyerek, bebeği anne memesine koymamak veya başka bir sıvı vermek yanlış bir davranıştır.

Bebeğin anne memesini emmesi annede bazı hormonların salgılanmasını artırarak sütün-

gelmesini sağlar. Bebeğin istedikçe emmesi ile sütün artması sağlanır. İlk 3-

4 gün gelen süte kolostrum denir. Kolostrumun bebeği enfeksiyonlardan koruma özelliği çok fazladır ve bir damlası bile ziyan edilmemelidir. Kolostrumdan sonra geçiş sütü, daha sonra da olgun anne sütü oluşur. Anne sütünün içindeki maddelerin vücutta yararlanırlığı çok fazladır. Bu nedenle diğer mamaların içindeki maddelerle karşılaştırılması doğru olmaz. Her annenin sütünün içeriği kendi bebeğine göredir. Prematüre doğum yapmış annelerin sütleri diğerlerinden farklı olup, prematüre bebeğin ihtiyaçlarını karşılamak üzere ayarlanmıştır. Anne sütü fizyolojik adaptasyon gösterir ve zaman içinde bebeğin gereksinimine göre bileşimini değiştirir. Emmenin başındaki süt ile sonuna doğru gelen sütün bileşimi de değişiktir. Emmenin sonuna doğru sütteki yağ oranı artar ve bebeğin doygunluk hissetmesi ile em-

meyi bırakması sağlanır. Bu nedenle anne sütüyle beslenen bebeklerde şişmanlık daha az görülür. Gece sütünün bileşimi de gündüz sütünden farklı olmaktadır. Anne sütü alan bebeğin suya ihtiyacı yoktur. Anne sütü tek başına yeterlidir. Altı aylık olunca bebeğin yutmayı öğrenmesi yönünden katı gıdalara geçmesi gereklidir. Anne sütüne devam edilmelidir. Anne istiyorsa emzirme 2 yıla kadar uzatılabilir. Sıcak havalarda bile bebeğin suya ihtiyacı anne sütünden sağlanabilir. Annenin sütü geliyorsa ve göğüsleri süt ile doluysa bebek, alacağı sütün % 50'sini ilk 2-3 dk. da alır. Emebileceği sütün ikinci yarısını da 10-15 dk. da alır. Bir meme ile doymamışsa diğer meme verilmeli ve bir sonraki emzirmede bu meme ilk olarak verilmelidir. Annenin beslenmesi de sütün miktar ve kalitesini etkilemektedir. Annenin rahat bir pozisyonda bebeği emzirmesi gerekir. Bebek 3 aylık olduğunda anne sütünde hafif bir azalma olabilir, bebek emmeye devam ederse yeniden artacaktır. Hemen vazgeçip ek gıdaya başvurulmamalıdır. Anne sütü, en iyi besin kaynağı, bebek ile anne arasındaki en iyi psikolojik bağlantı köprüsü ve bebeğin hastalıklardan korunmasında en güvenilir yoldur.

Dr. İlhan Diken

Uykuda Güzelleşsin

Hem güzelleşmek hem de sağlıklı bir bedene sahip olmak için öncelikle uykunuzu "güzelleştirin." İşte size uykuda güzelliğe açılan kapının anahtarları...

1. Uykü; güzelliğin en etkili ilacı. Geceleri cildimiz, gündüze oranla kendini sık sık kat daha çabuk yeniler. Hücreler ve damarlar aktif bir şekilde çalışır ve cilt daha gergin olur. Gece yatmadan önce süreceğiniz bir nemlendirici de sabahları cildinizin daha pürüzsüz olmasını sağlar.

2. Midenizin geceleri rahat etmesini istiyorsanız, yatmadan önce hafif bir şeyler yemeğe özen göstermelisiniz. En ideali makarna, ekme veya patates. Çünkü karbonhidrat, vücudu uykuya hazırlar. Ayrıca tatlı sevenlerde yaşadığı çikolata, içerdiği mutluluk hormonu serotonin sayesinde vücudun rahatlamasını ve gevşemesini sağlıyor.

3. Yatmadan önce ayak tabanlarınıza, saç derinize ve alınınıza masaj yapabilirsiniz. Ne kadar rahatladığınızı ve gece daha iyi uyduğunuzu fark edeceksiniz.

4. Kendinize sıkı bir uyku programı hazırlayın. Gece yatacağınızı ve sabah kalkacağınızı saatler belli olsun. Geceleri daha

rahat uyumak istiyorsanız, yatmadan önce bir kaç ısınma hareketi yaparak kaslarınızı gevşemesini sağlayın.

5. Gece için üretilen nemlendiriciler ve vücut losyonları içerdikleri maddeler sayesinde sakin ve huzurlu bir gece geçirmenizi sağlar. Bu nedenle yatmadan önce vücudunuzu bakım ürünleriyle beslemeyi ihmal etmeyin.

6. Cola, çay, kahve ve nikotin uykunun en büyük düşmanlarıdır. Yatacağınıza yakın bunlardan uzak durun. Alkolü ise fazla kaçırmayın. Bir bardak bira veya şarap rahat uyumanızı sağlayacak, fakat daha fazlası uyumanızı engelleyecektir.

7. Yattığınız oda da uykunuzun aynasıdır. En ideal odalar; ses olmayan, karanlık, iyi havalandırılmış ve maksimum 18 derece olan odalardır. Uyuduğunuz odada mavi rengin hakim olmasına özen gösterin. Çünkü mavi insanı dinlendirir. Gece rahat uyumak istiyorsanız, size bir önerimiz var: su dolu bir kaseyi içine 2-3 gül ve 5 damla gül yağı koyun ve buşucunuza alın. Sabah ne kadar huzurlu uyduğunuzı fark edince, siz de şaşıracaksınız.

8. Stresli ve yoğun bir gün mü geçirdiniz? O zaman küveti ılık suyla doldurun, içine lavanta ve biberiye esansları ekleyin ve günün yorgunluğunu üzerinizden atın.

9. Yatacağınıza yattıktan kısa bir süre sonra uykuya dalamıyor ve sürekli bir yandan bir yana dönüyorsanız, yatmadan önce bir şeyler okumayı deneyin. Tercihinizi güzel romantik bir romandan yana yaparsanız, daha huzurlu bir şekilde uykuya dalacağınızdan emin olabilirsiniz. Hatta kısık seste klasik veya slow müzik de hiç fena olmaz

Pratik öneriler

İlkyardımanın amacı, temel İlkyardım uygulamaları

- 1-) Yaşamı kurtarmak ve sürdürülmesini sağlamak
- 2-) Durumun kötüleşmesini önlemek,
- 3-) Olanaklar ölçüsünde iyileşmeyi kolaylaştırmak.

Yaşamı korumak ve sürdürülmesini sağlamak için ilkyardımcı;

İlkyardımanın ABC'sini uygular

- A-) Solunum yolunu açar;
- B-) Solunumu sağlar,
- C-) Dolaşımı sağlar

Bir insanın soluk yollarında bir tıkanma olması, kendiliğinden soluk alıp vermenin bozulması, kalbinin durup damarlarındaki kan akışının kesilmesi dakikalar içinde ölüme neden olmaktadır. Bu nedenle, yaşamın devamını sağlayacak bu üç girişim ilkyardımanın ilk ve en önemli maddeleridir. Bu nedenle ilkyardımanın ABC'si olarak adlandırılır.

İlkyardımanın ikinci ve üçüncü amacına ulaşmak üzere ilkyardımcı;

- Kanamayı durdurur,
- Gerekli sargıları yapar,
- Kırık ve çıkıkları hareketsiz hale getirir,
- Kazazedeyi durumuna uygun pozisyona getirir.

Yemek tarifleri

Mantarlı tepsi böreği

Malzemeler:

- 5 adet yufka,
- 750 gr mantar,
- 4 adet kuru soğan,
- 1/2 su bardağı sıvıyağ,
- 1 su bardağı süt,
- 2 yemek kaşığı yoğurt,
- 3 adet yumurta,
- 1 yemek kaşığı tuzot,
- 2 yemek kaşığı çörek otu.

Yapılışı:

Soğanı yemeklik doğrayın. 3 yemek kaşığı sıvı yağda pembeleşinceye kadar kavurun. Mantarları ince kıyıp soğana ilave edin. Mantarları suyunu salıp çekinceye kadar kavurun. Yumurta sarısının birini üzerine sürmek için ayırın. Süt, kalan sıvı yağ, yumurtalar ve yoğurdu iyice çırpın. Yağlanmış fırın tepsinizi yufkayı bir kat serin. Karışımdan fırça ile sürün. 3

yufkayı tekrarlama. Üzerine mantarları yayın. Kalan yufkaları karışımı sürerek bitirin. Üzerine yumurta sarısı sürüp çörek otu ekin. Önceden ısıtılmış 200 derece fırında kızartmaya kadar pişirin.

Afiyet olsun!

Allah nasip eylesin omuzu tüfekliye

Fincan
Xanim

Bu arkadaşlarımız, dağdakilerin "rehabilitasyonu" kapsamında bir komite kursunlar. Komitenin adı Gezici Entelejansiyelik ve Şark Eğlenceleri Komitesi (GEVŞEK) olsun.

lisaniyla anlatıyor. Neyse, bu sorunun çözülmesi ve de gergin atmosferin dinmesi için benim de önerilerim var. Katılın katılmayın, çözme bile prozak etkisi yapar heralde:

"Tüfeklerinizi kırın, gerisini düşünmeyin" diyen, "apoletsiz Kürt generallerini" tanımlarken, apoletli ordu komutanlarının nasıl bir yüksek mertebede yer aldığına güzelece şırınga eden Kürt "kökenli" mecnun için önerim şudur: Gabar-Cudi dolaylarında "Tüfeng aldım çıktım keklik avına / Ta İstanbul'dan geldim Botan Çayı'na / Aşiretler bir yığıldı met eder/ Hele bakın şu feleğin işine vay" şarkısına klip çeksin. Klipte mümkünse tüfekli adamı değil, keklik rolünü oynasın. Sanıyorum zorlanmaz.

Sol bir yayın olarak bilinen lakin Kürt mevzuunda sol teker söndüğü için arabası sağa çeken gazetesinin, aynı mevzu üzerine görüş beyan eden diğer yazarlarına da önerimiz var. Kendileri Kürtlerin Drakula soyundan geldiğini ve kanserver olduğunu zannediyor zira... Devam edelim: Bu arkadaşlarımız, dağdakilerin "rehabilitasyonu" kapsamında bir komite kursunlar. Komitenin adı Gezici Entelejansiyelik ve Şark

Eğlenceleri Komitesi (GEVŞEK) olsun. Bu arkadaşlarımız arasında çorba yapmayı ve imam nikayı kıymayı bilenler olsun ama bu yetmiyor. Malumunuz bunu devlet yapmıştı. Daha ileri bilgiler lazım. Bu arkadaşlarımız TIR'lar tutsunlar. Küvet, banyo köpürtücü, jelibom, waffle makinesi, kırışıklık kremi, stres topu falan alıp, hatta hediye sepetleri hazırlayıp, doldurunsunlar TIR'a. Yanlarında ayrıca yoga hocaları, palyaçolar, cambazlar götürsünler. Herkes kendi mesleğini yapar dağa varıldığında elbette. Devamlı çalışmalar olabilir. Her iki tarafı kaynaştırmak için çalışma yapınlar. İlk ayak, Bolu Komando Tugayı elemanları ile bir izci grubu kurmak olsun misal. Grubun adı da Sempatik Kurtlar olsun. Sempatik Kurtlara masada yemek yemeyi, kasaturayla armut soymayı öğretsinler. Ama, "Biri Bizi Gözetliyor" evindeki gibi bir evde bunu yapınlar. Dış dünyaya kapalı. Bu ev de tabi İstanbul'un göbeğinde değil, farzi misal Güçlükonak'ın köylerinden birinde olsun.

"Ne operasyonların durması ulan! Hepsi C4'le geziyor, biz orada piknik mi yapıyoruz sanıyorsunuz" diyen paşa... Seni önden alalım. Önerim şudur: Öncelikle, ileriki zamanlarda bir mesire yeri açı-

lıp, bu büyüğümüzün heykeli dikilsin. Heykel için şimdiden alçıdan kalıbı alınıp, kenara konulsun. Ola ki bu çalışma başarılı olmazsa, zatin üzerine beton dökülmek sureti ile heykeli yapılabilsin. Mesire yeri için önem Cudi'nin eteğidir.

fincani_xanim@mynet.com

Soğuk Kış

Sonbaharda, kızılderililer şeflerine kışın soğuk geçip geçmeyeceğini sormuşlar. Herhangi bir fikri olmayan şef, kışın soğuk geçeceğini ve hazırlanmak için odun toplamanın gerektiğini söylemiş. İyi bir önder olan şef, en yakın telefon kulübesine gittikten sonra Ulusal Hava Durumu Servisi'ni

arayıp sormuş:
- Kış soğuk mu geçecek?
Telefondaki adam:
- Evet, bu kış epey soğuk olacak.
Şef, köye geri dönüp odun toplama işini hızlandırmış. Bir hafta sonra, şef tekrar Ulusal Hava Durumu Servisi'ni aramış:
- Kış çok mu soğuk geçecek?
Telefondaki adam:
- Evet, bu kış gerçekten oldukça soğuk olacak.
Böylelikle şef geri dönüp adamlarına bulabildikleri bütün odun parçacıklarını dahi toplamalarını söylemiş. Bir hafta sonra, şef tekrar Ulusal Hava Durumu Servisi'ni aramış:
- Bu kışın çok soğuk geçeceğine kesinlikle emin misiniz?
Telefondaki adam:
- Kesinlikle, kızılderililer deli gibi odun topluyor.

Çukur

Köyün birinde bir çukur varmış ve pekçok kişi içine düşüp yorulmuş. Köyün ileri gelenlerinden;

Bincisi demiş ki:

- "Çukurun yanında bir ambulans bekletin ve düşenleri hemen taneye yetiştirsin."

İkincisi:

- "Çukurun yanına hastane kuralım düşenleri yetiştirmesi vakit maz" demiş.

Üçüncüsü:

"Kafanız hiç çalışmıyor" demiş.

- "Gidelim hastanenin yanında bir çukur açalım."

İlginc Gerçekler

- Yılda 500 solak sağ elini kullananlar için yapılan ürünler yüzölçüyor.
- Kirpiller suyun üzerinde batmadan kalırlar.
- Kedi sidiği karanlıkta parlar.
- Bir insan hayatı botunca 6 örümcek yutar.
- Büyün yeldegirmenleri saatin ters yönünde döner. İrlanda'da hariç.
- Eşeklerin gözü dört ayağın da görebilecek şekildedir.
- Eski Mısırlılar taştan yapılmış yastıklarda uyurlardı.
- Ortalama bir insan yılda 1460 rüya görür.
- Her 4 Amerikalı'dan biri TV'de gözükmuştür.
- Doğduğunuzda 300 kemikle doğarsınız sonra bu sayı 206'ya düşer.
- İnsanlardaki leğen kemikleri betondan daha sağlamdır.
- Yunuslar tek gözleri açık uyurlar.
- Hapşırığımız saatte 160 km hızla ilerler.
- Sümüklü böceklerin 4 burnu vardır.
- İsviçre'de bir zamanlar kapınızı hızlıca kapatmak kanuna aykırıydı.
- Çekirge bacağındaki delikler sayesinde duyar.

Tandır Çamurunu Yoğuran Elleri

Kadınlar tandırlarda ekmeği pişirmekle kalmamış, tandırın özel çamurunu ekmeği hamurunu yoğurur gibi yoğurup tandırları da yapagelmış. Günümüzde yağın olmasa da bu gelenek devam ediyor ve kadınlar hala işlerinin başında

Yolu Bölge'nin köylerine düşenler mutlaka tandır başında ekmeği pişiren sıcak ve hayatın yükünden yüzleri kavranmış kadınlarla karşılaşsın, ekmeği yapan hünerli ellerini seyretsinlerdir. Tandır ekmeği elleriyle hazırlayıp sofralara sunan emekçi kadınlarla özdeşleşmiş. Tandır geleneği ne zaman oluştu, pek bilmez belki... Ama binlerce yıldır ekmeği yapan kadınların tarihi ka-

dar eskidir belki de... Kutsal buğday taneleri, bereket ve kadının birliğiyle içiçe simgeleşmiş tarihte... Kadınlar tandırlarda ekmeği pişirmekle kalmamış, tandırın özel çamurunu ekmeği hamurunu yoğurur gibi yoğurup tandırları da yapagelmış.

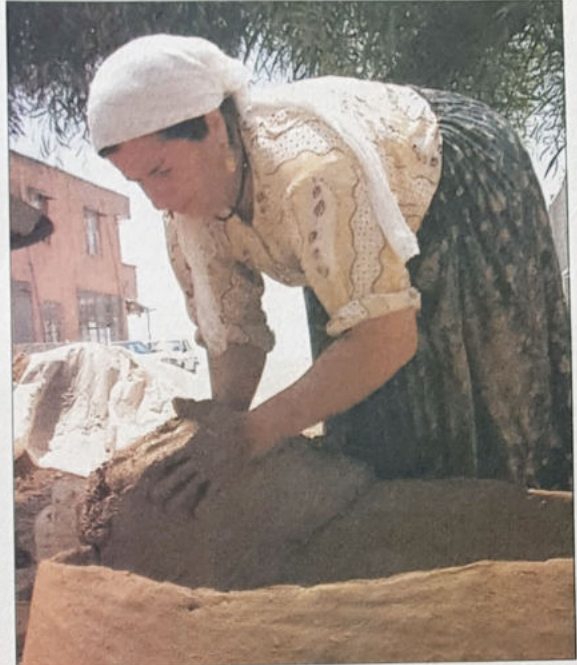
Günümüzde yağın olmasa da bu gelenek devam ediyor ve kadınlar hala işlerinin başında. Kırsal alanın vazgeçilmez tandırlar metropollerin kenar mahallerinde de

kurularak aynı işlevi sürdürüyor. Kente taşınan köy geleneği yok-sulluğun bir sonucu sonucu aslında. Kadınlar kentlerde yaptıkları tandırları satarak geçiyor ve satılan tandırların çoğu yine kentlerde kurulup kullanılıyor. Tarsus'un Kemalpaşa Mahallesi'nde yaşayan Asiye Altun ile Ayşe Sayın bu kadınlardan sadece ikisi...

Keçi kılı, çamur, tuz, saman ve çamuru karıştırarak, tandır yapıyorlar. Ellerindeki çatlaklardan yakınsalar da, yaptıkları işten mutluluk duyduklarını ifade ediyorlar. İssizliğe, terkettikleri köylerindeki yaşama kıyaslamak istemeseler de, "hiç olmazsa eşimden para istemiyoruz. Kendi ihtiyaçlarımızı karşılayabiliyoruz" diyebiliyorlar. İşte çok da yabancı olmadığımız, her lafın başında vurgusunu yaptığımız emektar kadınlar...

Çamura hünerli elleri biçim veriyor

Asiye Altun, 15 yıl önce Siirt Pervari'deki köyü yakıldığı için yerleşmiş Tarsus'a. Tarsus'ta da rahat yüzü görmediğini, sıkıntılarının kendisini terketmediğini söylüyor. Tarsus'taki evlerine defalarca baskın düzenlenmiş. Gözaltına alınmış, işkence görmüş... Sonra mı? Sonrasını anlatmak istemiyor. Çocuklarına bakabilmek ve eşine destekte bulunmak için 2 yıl önce başlamış tandır yapmaya. Yaz mevsiminin sıcak olduğundan ve tandırların kuruması daha kolay olduğundan özellikle bu mevsimde tandır yaptığını söylüyor. Çamur,

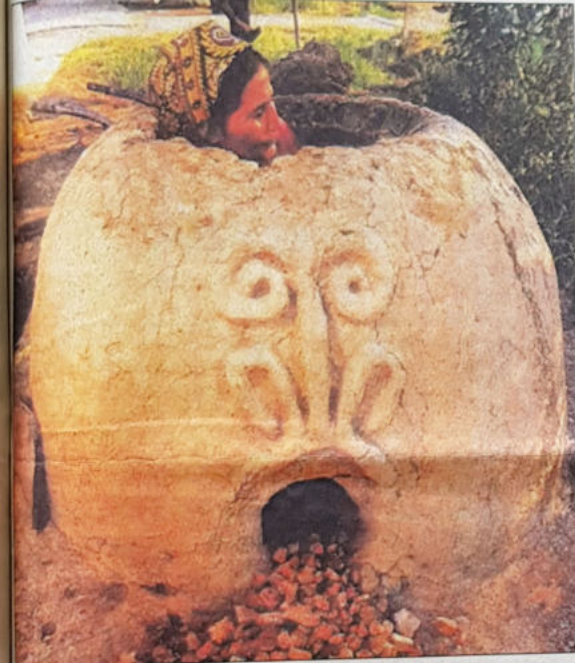
keçi kılı, tuz ve samanı çıplak elleriyle karıştırıp hamur kıvamına getiren Asiye Altun, çamuru bir hafta boyunca güneşte naylon altında beklettiğini söylüyor. Keçi kılı ve saman hamurun kuruduktan sonra dağılmasını engelliyor. Bu yüzden kullanılıyor. Tuz ise toprağın erimesini, suyla iyice karışmasını, özdeşleşmesini sağlıyor. Yumuşayan çamura hünerli elleriyle şekil veren Altun, bunları kurumaya bırakarak 25 milyondan satışa sunuyor.

20 yıldır tandır yapıyor

45 yaşındaki Ayşe Sayın'ın yaşama da çok farklı değil. O da 1985'te Şirnak'ın Güçlükönak ilçesine bağlı

Şikefte köyünden Tarsus'a göç etmiş. Tarsus'a gelir gelmez başladığı tandır işini 20 yıldır yapıyor. "Kimseye muhtaç olmuyorum, kendimin ve çocuklarımla ihtiyaçlarını karşılayabiliyorum" diyen Sayın, "3-4 günde bir tanesini 25 milyona satıyorum. Ayda 5-6 tane satabiliyorum. Köyümüz 1993'te yakıldı. O zaman biz buradaydık. Köydeki yaşamımız çok farklıydı. Köyümüz cennet gibiydi. Her türlü meyve sebze yetiştirirdik. Burada ise sebze meyve satın alabilmek için günlerce ellerim çamurunu içinde tandır yapıyorum. Ama başka çaremiz yok" diyor.

Gönül Morkoç

Buse Yıldırım yüzme rekoru kırdı

Bayanlar 100 metre kurbagalamada Buse Yıldırım, 1.13.15 ile yüzme rekoru kırarak 12. oldu. Buse, böylece 16 Temmuz günü gerçekleşen yarışmalarda 1.13.95 ile kendisine ait Türkiye rekorunu geliştirdi. 50 metre bayanlar serbestte Türk Milli Takımı'ndan Tara Fleming 29.34 ile, 200 metre erkekler kurbagalamada Ömer Aslanoğlu 2.29.13 ile, 200 karışık erkeklerde Berk Kah-

raman 2.17.14 ile elenen sporcular oldu.

Bayanlar 200 metre karışıkta Zeynep Ergin 2.33.82 ile finallere kalamazken, erkekler 50 metre kelebekte Alp Yokay 27.82, Mert Karşıyakalılar ise 26.31 ile elendi.

Bayanlar 4x100 bayrak yarışında ise Türk Milli Takımı, 4.42.24 ile finallere kalamazken, erkekler 4x100 bayrak yarışında ise Milli Takım, 4.00.66 ile elendi.

Yüzme Federasyonu Yönetim

Kurulu Üyesi ve kafil başkan Onat Yıldırım, buraya gelen sporcuların önümüzdeki sene de gençler kategorisinde yarışacağını belirterek, "Bizim uzun vadedeki hedefimiz önümüzdeki sene İspanya'da yapılacak Avrupa Gençler Şampiyonası. Milli takımımızın sporcuları, burada yarı final ve final yüzme hedefindedir. Öte yandan 2008 Olimpiyatları'na da bu genç sporcuları hazırlıyoruz" dedi.

Bayanlar
100
metrede
Buse
Yıldırım
Türkiye
rekoru
kırdı

Binnaz Uslu, altın kazandı

Almanya'da yapılan 23 Yaşaltı Avrupa Atletizm Şampiyonası'nda Türk atlet Binnaz Uslu, 5 bin metrede altın madalya kazandı.

17 Temmuz günü Almanya'nın Erfurt'ta yapılan şampiyonada, 5 bin metre finalinde yarışan Binnaz Uslu 800 metre sporcusu olmasına rağmen 15.57.21'lik derecesiyle altın madalya elde etti.

5 bin metre yarışlarını Rus Tatyana Petrova ikinci, İtalyan Silvia ve Barbera ise üçüncü olarak tamamladı.

Gerçekleşen 3 bin metre engelli yarışlarında

erkeklerde Halil Akkaş, bayanlarda ise Türkan Erişmiş ikinci olmayı başararak, gümüş madalya kazandılar.

Binnaz Uslu'nun da altın madalya kazanmasıyla Erfurt'taki madalya sayısını 3'e çıkaran milli takım, Avrupa 23 Yaşaltı Şampiyonaları tarihinde 5 bin metredeki ikinci altın madalyasını aldı.

Göçle Birleşen Mücadele

"Van'da kadınlarımızın hiçbir üretimi yok. Kaldı ki üretebilseler bile buna yönelik satış merkezleri yok. Üstelik kadınların kendisinde ürettiklerini değerlendirecek bilinç de yok"

Tüm bölge halklarının özgürlükçü, eşitlikçi, katılımcı bir demokrasi ile dünya halklarına yakışır bir yaşam içinde hepimizin yer alması amacı ve umudunu taşıyorum. Ayrıca geçmişe yönelik olarak da, faşizmin yok ettiklerinin tazminatının sağlanarak asgari düzeyde de olsa hak ve adaletin yerine getirilebildiğini görmek istiyorum

-Politik geçmişe sahip bir kadın olarak çok zorlandınız mı?

Özelde kadın olmam nedeniyle Türk faşizminin çokta öyle itici ve ayrımcı bir saldırı yaşamadım. Ben daha çok politik inançlarım ve Ermeni kökenli olmamdan kaynaklanan saldırıları göğüslemek zorunda kaldım. 83 kez yasadığı göz altılara ma-

ruz kaldım. Keyfi uygulamalarla çalışma ruhsatının verilmeyişi, malvarlığıma ait tüm birikimin yasadsı bir şekilde yok edilmesi var. Tüm bunların sonucunda benim geldiğim politik noktayı soracak olursanız, Başkan Apo'nun o tüm dünya uluslarını saran, kucaklayan, çok geniş katılımlı Demokratik Cumhuriyet - Demokratik Konfederalizm temelinde bir ortak buluşmadır. Halen DEHAP Bahçeşaray İlçe Başkanlığı'ndan Van Göç-der başkanlığına seçilmiş durumdayım.

-Neden Göç-der?

Göç zedelerine olan ilgim benim Ermeni soykırımını sonrası otuz senemi verdiğim Ermeni göç zedelerinin araştırmasıyla da bir anda örtüştüğü içindir. Van Göç-der'deki faaliyetim bana daha farklı bir ruhsal tat ve haz

veriyor. Nihayetinde aynı bölgeyi ve aynı coğrafyayı paylaşmış iki halkın aynı plan, aynı proje, aynı ırkçı saldırılarla yok edilme aşamasını takip ediyorum. Özelde benim halkım yok edildi. Tüm malvarlıklarım gasp edildi. Bu temelde kurulmuş olan bir Türkiye Cumhuriyeti Devletinin idari sistemi içinde şu an yaşam mücadelesi veren bir bireyim. Hemen akabinde aynı saldırıların, yani planlı yok etme, asimile etme, inkar ve imha temelinde bir diğer kardeş halk olan Kürt halkına yönelik yapıldığını da görüyorum.

-İki halk da aynı kaderi yaşıyor. Yani değişen bir şey yok mu?

Tüm bölge halklarının özgürlükçü, eşitlikçi, katılımcı bir demokrasi ile dünya halklarına yakışır bir yaşam içinde hepimizin yer alması amacı ve umudunu taşıyorum. Ayrıca geçmişe yönelik olarak da, faşizmin yok ettiklerinin tazminatının sağlanarak asgari düzeyde de olsa hak ve adaletin yerine getirilebildiğini görmek istiyorum. Zaten bu amaçla da, Kürt göç zedelerimizin gerek Türkiye sınırları içerisinde, başaramazsak Avrupa ve Amerika'yı da içine alabilecek bir katılımla yarı-samsal sorunlarının çözülmesinde bir halkı temsil etme durumundayım. Şimdilik değişen bir şey yok ama değişime amacıyla yola çıkmış bulunmaktayım.

-Göç kadınların yaşamlarını nasıl etkiledi?

Van kadınları çok zor durumdalar. Nihayetinde benim tüm vaktim özellikle göçzede kadınların evinde, onların yaşam standartlarını incelemek geçiyor. Korkunç bir yoksulluğumuz var. Her evde üç beş çocuk sabahları ezanla birlikte sokaklara çıkıyor. 250 bine mendil, 50 bine sakız satmanın peşindedir. Bunu Van'daki devlet memurlarına satmaya çalışıyorlar. Devlet memurları da aşırı ırkçı bir zihniyeti temsil ederek özellikle seçilmiş gibi davranıyorlar. Ve bu çocuklar bu bürokrat kitlesi tarafından itilip kakılıyorlar. Van'da kadınlarımızın hiçbir üretimi yok.

Kaldı ki üretebilseler bile buna yönelik satış merkezleri yok. Üstelik kadınların kendisinde ürettiklerini değerlendirecek bilinç de yok. Bunlar ayrıca benim bir aile hekimi olarak gözlemlerim.

-Yakın zamanda kimi avukatların göçzedelere bazı belgeler imzalatıkları gibi söylemler vardı. Bu avukatların Göç-derle ilişkisi var mı?

Bizim tespit ettiğimiz 150 bine yakın göçzede var. Van'ın kenar mahallelerinde korkunç bir yoksulluk, açlık ve kölelik politikası uygulanıyor. Bunun bir şekilde çözülmesi gerekiyor. Hükümetin çok yanlış, tamamiyle AIHM kararlarını ters yüz eden, Avrupa'yı aldatmaya yönelik çalışmaları var. Bizzat İçişleri Bakanlığı tarafından yönetildiğine inandığım ve sayıları 150'ye yakın avukatlar -çünkü bu avukatlar bizim Van baromuzdan da değiller ve Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelip-ellerinde çantalarla köyleri dolaşıp göçzedelere görüşüyorlar. Bir belge imzalatıyorlar. Bu belgede şu var. 'Benim köyüm illegal örgütler tarafından yakıldı, yıkıldı, talan edildi. Benim zararım devlet tarafından karşılsın.' Avukatlar ayrıca devletten alacağının yüzde yirmi

beşinin avukata verilmesine yönelik ek bir madde koyuyorlar. Bu bir mesleki etik yaklaşımı olmayan bu davranış karşısında Göç-der olarak buna direneceğiz. Gerçekten zararları tazmin edilecekse tabii, saygı duyacağız. Yok insanlarımız kendi ceplerini parayla doldurmak amacıyla kandırılıyor işler. Bütün başvuruları toparlarız ve uluslararası hukukun denetimine sunarız.

-Bundan ne çıkar?

Bir taraftan devletin talimatına aldatmacalarla avukatlarca imzalanmış dilekçeler, diğer taraftan da göçzede ne olduğunu anlatıp Göç-der merkezlerince alınan belgeler. Bu bir çelişkidir. Benim korkum şu. Devlet avukatlarca toplanan bu dilekçeleri bir merkeze toplayıp değerlendirecek ki "bizi ilgilendirmez. Sizin hakkınızı mülkünüzü kim talan ettiğinden gidip ondan isteyin." Göçzede ne yapacak bu durumda? Muhtabın bulamayacak. Çok perişanlık belirecek kendisini. Avukatların marifetleri, tekrarla sesleniyorum. Hala aldatmaca yönünde çalışmaları olmasın. Bu halk kendisine hak edenini başlasın.

Hazırlayan/ S. P.

ABONE FORMU

6 AYLIK

 20 EURO

12 AYLIK

 40 EURO

İsim: .....

Adres: .....

Telefon: .....

Banka Adı: .....

Hesap No: .....

TARİH:

İMZA:

ABONE YAPAN:

NEWAYA JIN

Veluwehof 55
5709 KJ Helmond
NederlandTel: 0031 652152768
Fax: 0031 492516260Banka ismi: Postbank
Hollanda İçi: 9522686
Hollanda Dışı:

IBAN: NL50 PSTB0009522686 BIC: PSTBNL21

Vukarda izah edilmiş almanın bülminde öne listede olmayan kısıtlarda abone alırken normal tarife ödemeden önce bülminde belirtilen şartları okuyunuz.

Karolin Camgöz

Ermeni kökenli bir doktor eczacı. Bir göçzede. Ermeni soykırımını sonrasında aileden anavatanında yaşayan son birey. Ermeni soykırımını üzerine araştırmalarda bulunmuş. Kürt ve Ermeni halkının ortak bir kaderi paylaştığı görüşüne sahip.

Hem Ermeni, hem kadın, hem de çağının aydını olmasından kaynaklı birçok baskı yaşamış. Gerici-baskıcı-faşist bir idari sistemde yaşadığı tüm bu özelliklerin kararlı duruşunu sergilemeye çalışan devrimci demokratik bir yaşam felsefesine sahip. 70'lerin Dev Gençlerinden.

DEHAP Bahçeşaray İlçe Başkanlığı'ndan Van Göç-der başkanlığına seçilmiş. Hala Van Göç-der başkanlığı yapıyor.